

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
SPOLEK NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PRÁVNICKÁ

KATEDRA PRÁVNÍCH DĚJIN

DIPLOMOVÁ PRÁCE

SPOLEK NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

Studijní program:	Právo a právní věda
Studijní obor:	Právo
Vedoucí práce:	JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Radka RŮŽIČKOVÁ**
Osobní číslo: **R19M0343P**
Studijní program: **M0421A220004 Právo a právní věda**
Téma práce: **Spolek notářů československých**
Zadávací katedra: **Katedra právních dějin**

Zásady pro vypracování

Práce bude směřována na historické období, a proto obsahem nebude notářství v současné době. Po přečtení diplomové práce by měl čtenář mít základní povědomí o historii notářství, o spolkové činnosti a nejvýznamějším Spolku notářů československých a jeho představitelů.

- Úvod
- Notářství v Československé republice
- Spolková činnost
- Spolek notářů československých
- Publikační činnost
- Porovnání spolek notářů a spolek advokátů
- Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

Literatura:

1. S. Balík a kol., Dějiny notářství v českých zemích. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0.
2. SCHELLEOVÁ, I. Notářství. Zlín: Živa, 1994, ISBN 8090174515.
3. Časopis Právník 1918-1938.
4. Časopis České právo 1919-1938.

Odborné články:

1. R. Matoušek, K problematice činnosti spolku a jeho rozpuštění v prvé ČSR, PL č. 2/2021 (dostupné z: PravniceListy21_2_05_spolky.pdf (zcu.cz)).
2. J. Čulík, Notářstvo v uplynulém desetiletí, Právník, 1928, s. 613-618.
3. S. Balík, Od Spolku českých advokátů v Království českém k Jednotě advokátů československých v Praze v letech 1918–1938, PL č. 2/2018 (dostupné z: Pravnice_listy_02_18-1 (zcu.cz)).

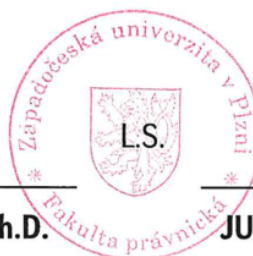
Vedoucí diplomové práce: **JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.**
Fakulta právnická

Datum zadání diplomové práce: **22. června 2022**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
vedoucí katedry

V Plzni dne 29. srpna 2022

Čestné prohlášení

„Tímto prohlašuji, že jsem předkládanou práci na téma „Spolek notářů československých“ vypracovala sama, a že tato práce splňuje rozsahové i formální náležitosti. Všechny použité prameny byly řádně uvedeny.“

V Karlových Varech dne 17. 9. 2022

Radka Růžičková

Poděkování

Ráda bych poděkovala JUDr. et PhDr. Stanislavu Balíkovi, Ph.D. za příležitost, odborné vedení a pomoc při zpracování této práce. Dále bych chtěla poděkovat JUDr. Mgr. Vendulce Valentové, Ph.D. za cenné rady, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala.

Obsah

Úvod	1
1 Notářství v Československé republice	3
1.1 Historický vývoj notářství	3
1.2 Vývoj notářství v českých zemích do roku 1871	5
1.3 Vývoj notářství od roku 1918.....	9
1.4 Zestátnění notářství	10
1.5 Notářství od roku 1993 do současnosti	14
2 Spolková činnost	16
2.1 Právníká jednota v Praze	18
2.1.1 Antonín Randa.....	20
2.2 Spolek německých notářů Československé republiky	21
2.3 Spolek Všehrd	22
2.4 Jednota notářů v království Českém.....	23
2.5 Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království Českém.....	24
3 Spolek notářů československých.....	26
3.1 Stanovy spolku	29
3.2 Orgány spolku	30
3.2.1 Odbory.....	30
3.2.2 Shromáždění delegátů	32
3.2.3 Ústřední výbor	32
3.2.4 Valná hromada	34
3.2.5 Zrušení spolku	35
3.3 Časopis České právo	35
3.4 Ženy v notářské praxi	37
3.4.1 Anděla Kozáková - Jírová (14. 5. 1897 - 1. 6. 1986).....	39
3.5 Významní představitelé spolku	40
3.5.1 Karel Batěk (24. 7. 1860 - 19. 9. 1924).....	40
3.5.2 Jaroslav Čulík (7. 6. 1861 - 13. 11. 1942).....	41
3.5.3 Emil Svoboda (2. 10. 1878 - 20. 8. 1948)	43
3.5.4 Antonín Mokrý (31. 5. 1855 - 18. 9. 1925).....	44
4 Publikační činnost	46
4.1 Časopis Právník.....	46
4.2 Časopis Všehrd.....	49
4.3 Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich.....	49
4.4 Ad Notam	50
5 Porovnání spolek notářů a spolek advokátů	51
5.1 Advokacie v letech 1918-1938.....	51
5.2 Advokátní spolky	53
5.3 Advokátní časopisy	55

Závěr.....	56
Cizojazyčné resumé.....	58
Seznam použité literatury	59
Seznam příloh.....	63

ÚVOD

Téma mé diplomové práce je Spolek notářů československých. Můj výběr tohoto tématu je ovlivněn mým chůtčem v budoucnu pracovat v této oblasti. Ze všech právních oborů je má náklonnost největší právě k notářství, proto bych se i skrze tuto práci chtěla více seznámit s jeho vývojem. Práci budu především směřovat na historické období, a proto obsahem mé práce nebude notářství v současné době. Základním cílem práce je stručný popis historického vývoje a všech právních předpisů, které ovlivnily organizaci a činnost institutu notářství. Vyšším cílem mé práce bude čtenářům přiblížit Spolek notářů československých a seznámit je s významnými představiteli tohoto spolku. Má diplomová práce je systematicky rozdělena do sedmi částí včetně úvodu a závěru.

První kapitola mé práce s názvem Notářství v Československé republice bude rozčleněna do pěti částí. V první části kapitoly bych chtěla stroze popsat dějiny notářství. V dalších podkapitolách se práce bude věnovat vývoji notářství v českých zemích do roku 1871 - 1918, bude pojednáno také o zestátnění notářství na našem území. Na závěr této kapitoly bude zmíněno notářství od roku 1993 až do současnosti. V rámci této první kapitoly se pokusím tedy shrnout vývoj institutu notářství a notářských řádů, které vznikly v tomto období.

Druhá kapitola mé práce bude věnována spolkové činnosti. V této části práce shrnu historii spolčování od starověkého Říma, přičemž důkladně se zaměřím na zákon č. 134/1867 ř. z., o spolecích, který byl nejdéle platnou právní úpravou spolků v naší oblasti. V následujících podkapitolách se budu věnovat nejvýznamnějším spolkům v období první republiky - Právnícké jednotě v Praze, Spolku německých notářů Československé republiky, spolku Všehrd, Jednotě notářů v království Českém, Spolku pro vdovy a sirotky notářů v království Českém.

Třetí kapitola se zaměří na Spolek notářů Československých. Tato kapitola týkající se dobrovolného a zároveň nejvýznamnějšího spolku by měla být těžištěm mé práce. Budu se věnovat vzniku a organizační struktuře. V následujících podkapitolách rozeberu představitele tohoto spolku a časopisu, který spolek vydával. Rovněž bych zde také ráda zmínila první ženu v notářské praxi - Andělu Kozákovou

Jírovou, o které lze již zde říci, že byla velmi významnou průkopnicí žen v oblasti práva.

Předposlední kapitola se bude zabývat publikační činností, tedy časopisem *Právník, Vsehrd* a *Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich*. V této kapitole bych ráda zmínila i současný časopis *Ad Notam* vydávaný Notářskou komorou České republiky.

V poslední kapitole, tedy páté, bych chtěla krátce přiblížit vývoj advokacie od roku 1918 do roku 1938, dále poskytnout informace k některým spolkům advokátů a jejich publikační činnosti. Důvodem této kapitoly je porovnání advokacie, respektive jejich spolků, se spolky notářů.

Po přečtení mé diplomové práce by měl čtenář mít základní povědomí o historii notářství, spolkové činnosti a o nejvýznamnějším Spolku notářů československých a jeho představitelů.

1 NOTÁŘSTVÍ V ČESKOSLOVENSKE REPUBLICE

1.1 Historický vývoj notářství

*„Notářství jest jednou z nejstarších institucí právních. Zárodky notářství shledáváme již u starých Židů, Egypťanů a Asyřanů, u nichž byla zvláštní třída lidí, tak zvaných „scribae“, kteří měli za úkol spisovati a stvrzovati listiny.[...] Avšak teprve v právu římském se vyvinul ústav notářský, který dlužno pokládati za počátek dnešního zřízení notářského.“*¹

Pojem „notář“ je odvozen od latinského označení pro těsnopiseckou zkratku (*nota*).² Řím lze pokládat za zemi zrození institutu notářství, protože se zde objevuje písař „tabellio“.³ Tabellio podle římského práva byl výhradně osvědčovací orgánem pro právní listy. Tento systém výhradního osvědčovacího orgánu přešel bezmála do veškerých práv národů románských a také do mnoha německých zemí. Ulpianus stylizoval přesnou definici tabellionů.⁴

Tabelliones byli profesionální písaři a tato činnost byla zdrojem jejich obživy. Označení *tabullae* nebo *tabellae* pochází od dřevěných destiček, které byly vydlabány z jedné nebo obou stran a byly pokryty voskem, do kterého se zaznamenávalo písmo rydlem. V těchto destičkách byla udělaná dírka, která sloužila ke spojení destiček provázkem, který se u významných dokumentů zajišťoval pečeti.⁵ Tabellio před svědky napsal prvopis neboli návrh listiny nazývaný *scheda*, který načisto přepsal, následně přečetl svědkům a ti jej podepsali. Na konci návrhu listiny se tabellio podepsal a dodal svou úřední pečeť.⁶ Tabellioni byli ti písaři, kteří vypovídali informaci o tom, zda je obsah a pravost listiny originální. Písemnost, již sepsali, byla soukromou listinou. Jejich povolání si žádalo naprostou čestnost.⁷

¹ ČULÍK, Jaroslav. O notářství. *Ad Notam*. In: *Naše české právo*. 1997, č. 5., s. 110.

² BALÍK, Stanislav. Střípky z historie. *Ad Notam*. 2008, roč. 14. č. 6. s. 225.

³ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997. 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 242.

⁴ ČULÍK, Jaroslav. O notářství. *Ad Notam*. In: *Naše české právo*. 1997, č. 5., s. 110.

⁵ SKŘEJPEK, Michal. Notáři a notářství v antickém Římě II. *Ad Notam*. 2010, roč. 16. č. 1. s. 36.

⁶ ČULÍK, Jaroslav. O notářství. *Ad Notam*. In: *Naše české právo*. 1997, č. 5., s. 110.

⁷ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 242.

Bylo přesně stanoveno, jakým způsobem mají sepisovat listiny, v jakém případě a jakým postupem přibírat svědky. Dozor nad nimi vykonával městský prefekt, v jehož pravomoci bylo v případě porušení předpisu, odejmutí živnosti.⁸

Během času se tabellionat velice rozšířil a zdokonalil. Za doby Justiniana byl jeho vzestup tak značný, že musel být upraven zákony. Zákonodárství zařídilo státní dozor nad vykonáváním jejich živnosti a žádalo určitou znalost práva.⁹

Zrod instituce notářství v byzantské říši byl závislý na notářství, které existovalo na území říše Římské. Právní úprava instituce notářství byla upravena mnoha novelami – počínaje rokem 802 a novelou č. 27 císařovny Ireny, následně rokem 889 s novelou č. 115 císaře Lva tzv. Filosofa. Mezi vlastnosti, které musel tabellio mít dle právních předpisů, náležely patřičné vědomosti v rámci právnických profesí, řeči a písma. Mimo jiné museli mít dostatečnou reputaci. Poslání tabellionů bylo tak důležité, že museli od této doby dohlížet na vystupování a kvalitu činnosti nových adeptů, které přijmuli.¹⁰

Rozpadnutí západní říše římské, které způsobilo stěhování národů, nebylo nijak na škodu následujícímu rozvoji tabellionátu. Jedním z důvodů byla neznalost notářství ze strany starých Germánů. Ti ani nekladli odpor pro přijetí tohoto ústavu z původní vlasti. Dalším důvodem bylo germánské převzetí a zároveň užívání cizího práva jako svoje vlastní, což pro ně bylo příznačné, neboť to vycházelo z jejich principů. Překážkou pokračování tabellionatu nebylo ani panství východních Gothů a Langobardů, neboť i v právu těchto národů našel své místo.¹¹

Z výše uvedeného lze tedy učinit závěr, že počátky institutu notářství můžeme nalézat již v právu římském, kde se vyvinul institut písařů.

⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 242.

⁹ ŠEDIVA, Václav. O Notářství u Římanů a jeho dalším vývoji v Itálii. *Ad Notam*, 1996, roč. 2. č. 1. s. 16.

¹⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 243.

¹¹ ŠEDIVA, Václav. O Notářství u Římanů a jeho dalším vývoji v Itálii. *Ad Notam*, 1996, roč. 2. č. 1. s. 16.

1.2 Vývoj notářství v českých zemích do roku 1871

Vývoj práva a notářství započal na území našeho státu mnohem později než v Římské říši, kde se právo a notářství rozvíjelo už před počátkem našeho letopočtu. Prvotní stopu notariátu v českých zemích můžeme poprvé sledovat v období vlády krále Přemysla Otakara II.¹² Pro krále Přemysla Otakara II. pracoval Henricus de Isernia (Jindřich z Isernie) neboli domnělý první veřejný notář aktivní na území Čech. V roce 1270 navštívil Prahu, kde vybudoval notářskou školu, na které předával své právní znalosti.¹³ Na škole učil „ars dictandi“ neboli umění psát dokumenty. Tento eminentní právník italského původu byl také spisovatel. Mezi jeho odkaz v tomto oboru patří dvě sbírky formulářů: „Instrumenta Henrici Italici“ a „Formae privilegiorum Henrici Italici.“ V této době jmenoval veřejné notáře král a papež.¹⁴

Počet notářů se v první polovině 14. století zvyšoval, ale ne všichni měli ovšem k tomuto úřadu nezbytnou kvalifikaci. Nevzdělaní, kteří neuměli napsat protokol, se vydávali za veřejné notáře a vyhotovovali notářské instrumenty. Pražský arcibiskup Arnošt z Pardubic se snažil této situaci čelit a zakázal, aby ten, kdo nebyl jmenován biskupem nebo jeho oficiálem, jednal jako veřejný notář a zhotovoval instrumenty.¹⁵

Karel IV. přistoupil roku 1349 k nápravě notářů a nechal sepsat zákoník zemského práva „*Maiestas Carolina*“. Návrh zákoníku obsahoval úpravu působení veřejných notářů, jejich kvalifikaci a povinnost k výkonu úřadu vlastnit královskou licenci.¹⁶ *Maiestas Carolina* deklaruje vysokou nevědomost v rámci činnosti notářů, ačkoli je hojný počet představitelů veřejných notářů. V *Maiestas Carolina* si v jednom z mnoha ustanovení Karel IV. osoboval právo ustanovit notáře. Mimo jiné v dalším ustanovení stanovil povinnost složit notářskou zkoušku.¹⁷ Tento zákoník nebyl schválen pro odpor šlechty a král prohlásil, že originál shořel. Přes odpor šlechty získal zákoník značnou autoritu a v transformovaných podobách se používal

¹² FOUKAL, Martin, a kol. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003, jubilejní číslo, s. 2.

¹³ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. Kapitola z dějin notářství. *Ad Notam*, 2003. č. 5. s. 111.

¹⁴ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 250.

¹⁵ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 32.

¹⁶ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 7.

¹⁷ FOUKAL, Martin, et al. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 3.

minimálně jako právní kniha a učební pomůcka. Roku 1358 udělil Karel IV. arcibiskupovi Arnoštu z Pardubic, jeho nástupcům a falckrabím právo jmenovat notáře, a to jak pro celou říši římskou, tak pro české země. Pro uvedení notáře v úřad neboli investituru bylo symbolické předání pera a kalamáře. Schelleová charakterizovala tuto dobu následujícími slovy: „*Období vlády Karla IV. bylo vyvrcholením předchozího vývoje v řadě oblastí, nesporné je to právě u notářství. V dalším období bohužel postupně začalo docházet k jeho úpadku. Tyto funkce zastávali lidé, kteří neměli valného právníckého vzdělání a praktické zkušenosti žádné.*”¹⁸

Notáři ve zmíněném období především vyhotovovali listiny, sepisovali protokoly o jednání probíhajícím před notářem a z něj vyhotovili notářskou listinu. U jednání a sepisování byli přítomni dva svědci. Pokud listina byla podepsána notářem a bylo na ní jeho znamení, byla považována za důvěryhodnou. U podpisu notáře bylo uvedeno jeho jméno, jméno otce, rodiště a kým byl pověřen.¹⁹

Další důležitou událostí ve vývoji institutu notářství byla vláda Josefa II. Za jeho vlády byla uplatněna řada reforem. Za nejvýznamnější v oblasti notářství lze považovat vydání obecního soudního řádu z roku 1781, který stanovil, že notářský směnečný protest se pokládá za veřejnou listinu a ostatní notářské listiny se za veřejné nepokládají.²⁰

Roku 1782 bylo patentem z 9. dubna schváleno notářům zastupování klientů u obchodních a směnečných soudů, které jim bylo roku 1824 odňato, pokud neměli právnícký doktorát. Toto tvrzení o směnečném protestu bylo roku 1796 opraveno a všechny notářské listiny byly uznány za listiny veřejné.²¹

Omezení notářské činnosti se neprojevovalo jako dost účinné, a tak byl roku 1788 vydán dvorní dekret, z jehož obsahu plynulo, že každý notář byl vzat do přísahy, vybral si znak, pečeť a obdržel diplom. Hlavním důsledkem vydání tohoto

¹⁸ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 7.

¹⁹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997, 351 s. ISBN 80-7201-051-4. s. 251.

²⁰ FOUKAL, Martin et al. *Z dějin notářství. Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 5.

²¹ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 8.

dekretu bylo vyloučení z činnosti těch notářů, kteří nesplnili podmínky, a nebyl jim vydán diplom.

Roku 1804 přišlo další omezení, a to dvorním dekretem, který nařizoval, že notář své oprávnění může užívat jen v zemi, kde byl přijat za notáře. Dozor nad notářstvím převzalo roku 1848 nově zřízené ministerstvo spravedlnosti, a tím byla započata nová právní úprava notářství.

Roku 1850 vydalo ministerstvo spravedlnosti císařský patent č. 366/1850 ř. z., kterým byl vydán rakouský notářský řád. Jeho platnost nebyla dlouhá, jelikož se ukázalo, že nebyl příliš vhodný. O pět let později byl vydán nový, vhodnější a propracovanější notářský řád pod číslem 93/1855 ř. z.²² Nový notářský řád vycházel z koncepce notářského řádu z roku 1850, ale byl mnohem lépe zpracovaný, přičemž se v důsledku toho také ukázalo, že je i lépe vyhovující. Notářský řád z roku 1855 stanovil, že notářem mohl být pouze rakouský občan, jehož náboženstvím bylo křesťanství, bezúhonný, plně způsobilý k právním úkonům, ve věku minimálně 24 let a musel složit notářskou zkoušku. Některé osoby museli žádat o povolení, aby se mohli stát notářem, neboť jim v tom bránila překážka spočívající v obvinění či odsouzení za zločin, popřípadě některých přečinů a přestupků. Podle notářského řádu měli notáři pravomoc sepisovat veřejné listiny a vydávat listinné osvědčení o určitých právních věcech. Notářský řád svěřoval notářům pravomoc sepisovat na žádost soukromé listiny a spisy ve věcech mimosporných. Povinností notáře bylo tyto právní úkony činit poctivě, pilně a bedlivě. Do úřadu byl notář jmenován ministrem práv, a to na základě konkursu. Notář, který byl nově jmenovaný, dostal jmenovací dekret, složil kauci, požádal o schválení pečeti a před založením svých podpisových vzorů k soudům a úřadům musel ještě předstoupit před vrchní soud zemský a učinit do tří měsíců přísahu. Rovněž si v této lhůtě musel otevřít kancelář, pokud tak neučinil, předpokládalo se, že se notářského místa vzdal. Notář měl omezenou působnost okrskem soudu první instance, ve kterém byl jeho notářský úřad zřízen. Pokud byla listina sepsána notářem na jiném místě, nebyla nadána veřejnou vírou. Notářský řád se dále věnoval náležitostem notářských spisů, osvědčování listin, závětím, přijímání úschov, legalizací podpisů atd. Pro případ, že by notář

²² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 8.

nebyl činný nebo zemřel, byl zřízen notářský archiv, kam byly vkládány do úschovy spisy a pečeti notářů.

V sídlech soudů první instance byla zřízená notářská komora pro správu věcí notářských. Notářská komora zejména pečovala o čest a důstojnost notářského stavu, organizovala notářské úřady, schvalovala absenci notáře v úřadě a předkládala návrhy právních předpisů apod. Zvláštní kapitola notářského řádu obsahovala povinnosti notáře jako soudního komisaře.²³

Ani tento notářský řád nebyl vyhovující a byla proti němu uplatňována kritika. Jak uvádí Stanislav Balík ve své knize: „Přestože *ani notářský řád z roku 1855 nenaplnil v době své šestnáctileté účinnosti zcela všechna v něj vkládaná očekávání, notářství zůstalo definitivně zachováno. Příslušníci notářského stavu se sami zapojili do reformních snah o vydání příznivějšího notářského řádu.*”²⁴

Počátkem sedmdesátých let minulého století, po řadě několika jednání, byl vydán roku 1871 nový notářský řád č. 75/1871 ř. z. Spolu s ním zákon o nezbytnosti notářských spisů pro některá právní jednání a o nezbytnosti legalizace podpisů na tabulačních listinách.²⁵

Notářský řád z roku 1871 upravoval působnost notářů, propůjčování a zánik notářského úřadu a notářské záruky. Nově poskytnul ustanovení o správě notářského úřadu, podrobná pravidla o nakládání s notářskými spisy a vedení seznamů o notářských kandidátech, notářských komorách a sborech notářů, notářských archivech či notářských poplatcích. Notář byl správcem státního úřadu notářství, tudíž nebyl státním zaměstnancem a při vykonávání své činnosti podléhal státnímu doзору. V podstatě byl přijat koncept notáře jako veřejného úředníka, kterému stát předal určité pravomoci a k jejich provedení na něj přenesl část svého majestátu. Za škodu způsobenou výkonem notářské činnosti odpovídal notář a k zajištění případného nároku na náhradu škody měl povinný povinnost složit stanovenou kauci.

²³ FOUKAL, Martin et al. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo, s. 8.

²⁴ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 76.

²⁵ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 8.

Stát nesl odpovědnost pouze za škodu způsobenou notářem v postavení soudního komisaře.

Na rozdíl od notářského řádu z roku 1855 uchazeč nemusel být křesťanského vyznání. Uchazeč se mohl stát notářem, pokud byl do úřadu jmenován ministrem spravedlnosti a splňoval následující požadavky: domovské právo v některé obci některé země, pro niž notářský řád platil, minimálně 24 let, bezúhonnost, plnou způsobilost k právním úkonům, absolvované studium v oblasti věd právních a státních, zdárné vykonání notářské zkoušky a čtyřletá praxe, z níž alespoň dva roky u notáře. V případě, že nebylo dost uchazečů, měl ministr spravedlnosti možnost odpustit podmínku dvouleté praxe u notáře, avšak bylo nutné, aby byly splněny zbývající podmínky.²⁶

Až do vzniku Československé republiky byl tento zákon v platnosti. Nedošlo se mu ani žádné významné novely.

1.3 Vývoj notářství od roku 1918

V období, kdy byl přijat recepční zákon, tedy 28. října 1918, byl recipován celý rakouský právní řád, v důsledku čehož byla následována také právní úprava notářství. Na našem území byl užíván rakouský notářský řád č. 71/1871 ř. z., přičemž v sousedních státech (Slovensko a Podkarpatská Rus) byla užívána jiná právní úprava, a sice zákonný článek XXXV. z roku 1874 ve znění zákonného článku VII. z roku 1866. Lze tedy shrnout, že u nás platila jiná právní úprava, nežli tomu bylo na Slovensku či Podkarpatské Rusi. „*Tento dualismus se po dobu trvání první republiky nepodařilo odstranit. Notářství bylo v podstatě svobodným povoláním s určitými rysy oficiality (sepisování veřejných listin, ověřování, osvědčování) a s funkcí pomocného státního orgány (soudní komise). Tato jednání, která notáři prováděli jako pomocný orgán soudu jako soudní komisaři, byla placena notářům účastníky, nikoli státem.*”²⁷

²⁶ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 91.

²⁷ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. Kapitola z dějin notářství. *Ad Notam*, 2003, č. 5, s. 111.

Notářství bylo v zásadě svobodným povoláním s určitými rysy oficiality (sepisováním dokumentů, ověřováním, osvědčováním) a funkcí pomocného státního orgánu (soudní komise).²⁸

Notářská komora dne 29. října 1918 vzdala úctu korporativně revolučnímu výboru a chtěla mu poskytnout své služby k pracím právnickým i kancelářským zcela zdarma. Dodnes není jasné, proč Národní výbor nabídku neakceptoval a proč bylo notářství československé při povolávání členů do Národního shromáždění vynecháno. Proto se ihned založil nový „Spolek notářů československých“ a notáři začali vydávat odborný stavovský list „České právo“.²⁹ Podrobněji o Spolku notářů československých bude pojednáno v kapitole 3.

Pro notáře platil „*numerus clausus*“, z čehož vyplývá pevné stanovení počtu notářů a jejich sídel.³⁰ V roce 1891 bylo v Předlitavsku, dle údajů z časopisu *Juristische Blätter*, dohromady 1093 notářských míst, přičemž pouze 76 míst neobsazených. V Čechách, na Moravě a ve Slezsku působilo dohromady 358 notářů. Na Čechy připadalo 242 notářů, na Moravu 91 a na Slezsko 25. V průměru to odpovídá cca 24 500 obyvatel na notáře.³¹

V období první republiky byli notáři dosazováni ministrem spravedlnosti. Ten měl ve vztahu k nim i další pravomoci, jelikož vykonával dozor na nejvyšší úrovni. Krajské soudy či vrchní soud pak kontrolovaly výkon týkající se agendy soudně komisařské. Zbývající oblasti spadaly pod notářské komory. Tento systém trval několik desítek let.³²

1.4 Zestátnění notářství

V roce 1948 po únorovém převratu došlo k výrazným změnám v organizaci notářství. Došlo k nové úpravě notářství ve spojitosti s tzv. zlidověním soudnictví.

²⁸ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. Kapitola z dějin notářství. *Ad Notam*, 2003, č. 5, s. 111.

²⁹ ČULÍK, Jaroslav. Notářstvo v uplynulém desetiletí. *Ad Notam*. 1999. roč. 5. č. 1, s. 12

³⁰ SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 9.

³¹ BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 25. *Ad Notam*. 2013. č. 6. s. 66.

³² SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5. s. 9.

Notářství se mělo politicky a ekonomicky uzpůsobit novým společenským poměrům. Přestalo být svobodným povoláním a v zásadě smíme hovořit o jakémisi zestátnění notářství.³³

Kolem roku 1948 byla vypracována osnova zákona, kterou měla být instituce notářství v Československu zrušena. Výsledkem spolupráce moravských a pražských notářů bylo memorandum, ve kterém popsali přínos notářství pro společnost. Memorandum bylo následně v držení Antonína Zápotockého, který byl v tomto období předsedou vlády. Návrh zrušovacího zákona byl díky spolupráci notářů vyňat z jednání parlamentu a ke zrušení notářství nedošlo.³⁴

K zestátnění notářství nedošlo najednou. Cílem tehdejší vládnoucí komunistické strany bylo nenápadně nahradit svobodné notářství státním orgánem, jehož pomocí by stát vykonával notářskou činnost. Vydáním zákona č. 201/1949 Sb., o notářství společně s prováděcím nařízením ministerstva spravedlnosti č. 202/1949 Sb., můžeme hovořit o prvním stupni zestátnění. Novou právní úpravou č. 201/1949 Sb., o notářství, která nabyla účinnosti 21. srpna 1949, byly zrušeny notářské komory jako samosprávné organizace notářů a byl zrušen výkon notářství jako svobodné povolání. Notáři vykonávali svůj úřad v krajských sborech notářských. Zákon sice zavedl krajské notářské sbory a ústřední sbor notářský, ale ve skutečnosti k jejich ustanovení nikdy nedošlo. Jejich činnost nahrazovaly správní komise jakožto orgány se státní mocí. Krajský notářský sbor byl nahrazen správní komisí, které musel každý notář skrze ministra spravedlnosti odevzdat zúčtování, což bylo stanoveno právě tímto zákonem. Tato komise pak soustavně vyplácela plat.³⁵

„Nová úprava obsažená v zákoně o notářství sice ještě jakoby zcela nelikvidovala notářství jako povolání působící na vlastní účet, avšak byla zrušena ekonomická závislost notářů. [...] Příznačné bylo, že samotný zákon byl účinný vyhlášením a upravoval ve svých 50 paragrafech jen některé náležitosti týkající se no-

³³ SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. Kapitola z dějin notářství. *Ad Notam*, 2003. č. 5. s. 111.

³⁴ HANUŠ, Štěpán. Jak Moravští notáři zachraňovali instituci notářství. *Ad Notam*, 1995. roč. 1. č. 1. s. 17.

³⁵ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 156.

tářství, zatímco mnohé významné otázky o činnosti notáře (např. sepisování notářských zápisů) byly upraveny pouze v prováděcím nařízení ministra spravedlnosti téhož roku.”³⁶

K úplnému zestátnění notářství došlo dne 1. 1. 1952, kdy nabytí účinnosti zákon č. 116/1951 Sb., o státním notářství, jež byl doplněn nařízením ministerstva spravedlnosti č. 117/1951 Sb. a dále nařízením ministra financí č. 118/1951 Sb., o notářských poplatcích. Důsledkem přijetí právní úpravy z roku 1952 byl zánik funkce notáře, jakožto vykonavatele nezávislého a svobodného povolání. Notáři byli nuceni státu odevzdat veškeré své pracovní pomůcky včetně příslušenství, jež sloužily k provozování notářství. Některým notářům bylo dovoleno, aby se přidali ke státní službě. Byla ustanovena státní notářství jako justiční orgány v obvodech okresních soudů. Výsledkem bylo, že notáři a jejich zaměstnanci se stali státními zaměstnanci. Dozor nad státním notářstvím měl předseda okresního soudu a vrchní dohled byl v kompetenci ministerstvu spravedlnosti.³⁷ Dle zákona č. 116/1951 Sb., lze rozdělit činnost státního notářství do třech oblastí. První oblast činnosti lze shledat v § 14 až § 20 citovaného zákona, šlo především o sepisování notářských listin. Ustanovení § 21 a § 22 téhož zákona tvořilo druhou oblast činnosti, a to úkony v řízení o dědictví. Činnost na žádost účastníků byla zařazena do následujících ustanovení a dotvářela poslední okruh působnosti státního notářství.

Podle názoru Holuba postupně klesala společenská potřeba notářských listin, v důsledku toho se státní notářství stávalo pro právníky neatraktivním, z čehož vyplývá postupné přesouvání se notářství na okraj zájmu společnosti. Mezi skutečnosti, které tomu napomohly, patřily nízká úroveň právního vědomí, do pozadí utlačovaná soukromoprávní majetková práva. Také výše platů hrála svou roli v této otázce.³⁸ Lze jen dodat, že v té době pobírali soudci velmi malé platy a notáři je měli ještě v nižší výši.

³⁶ Notářství v českých zemích do roku 1949. *Ad Notam*. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR, 2003. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

³⁷ Notářství v českých zemích do roku 1949. *Ad Notam*. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR, 2003. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

³⁸ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 158.

*„Do pravomoci státního notářství bylo svěřováno stále více agend svým charakterem rozhodovacích a tím začínal stoupat jeho význam jako mocenského orgánu státu, a tak byla stále více sunuta do pozadí klasická listinná činnost. Státní notářství začínalo mít povahu „malého soudu“.*³⁹

Historicky důležitá změna v organizaci a kompetenci státního notářství nastala zákonem č. 52/1954 Sb., účinným od 1. 1. 1955. Tímto zákonem se rozšířila působnost státních notářství. Dohled nad činností státního notářství převzala krajská soudní správa (§ 2 odst. 2 zák. č. 52/1954 Sb.) a byla zrušena „činnost státních notářství z pověření soudu“. Agenda dědická byla výslovně přesunuta do kompetence státního notářství v sídlech okresních soudů (§ 2 zák. č. 52/1954 Sb.). K další změně došlo zákonem č. 26/1957 Sb., o notářských poplatcích a nařízením ministerstva financí č. 30/1957 Sb.⁴⁰ Tyto právní předpisy upravovaly a sjednocovaly všechny poplatky za právní jednání pod označením „notářské poplatky“. Spadaly sem poplatky dědické, převodní, darovací, úkonové atp. Notáři tyto poplatky vyměřovali a vybírali. V této právní úpravě byla ustanovení upravující podmínky platnosti právního úkonu a převodu majetku. Tento institut byl nazván „poplatková registrace“. Spočíval v nezbytnosti zapsat smlouvu o převodu nemovitého majetku do poplatkového rejstříku, zaplatit poplatek a přezkoumat formy smlouvy notářem. Smlouva bez těchto úkonů nemohla nabýt platnosti a tímto se státní notářství stalo opět významným zprostředkovatelem výkonu občanskoprávních vztahů.⁴¹

V souvislosti s vydáním nového občanského soudního řádu z roku 1963 a nového občanského zákoníku z roku 1964 došlo k přijetí zákona č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím. Notářství bylo svěřeno rozhodování v dalších agendách, a sice v řízení o dědictví, řízení o umořování listin, řízení o úschovách, v řízení o výkonu rozhodnutí prodejem nemovitostí a v řízení o registraci smluv. Významné bylo vsunutí dědického řízení do notářského řádu namísto občanského soudního řádu. Tato skutečnost vyzdvihla postavení notářství a jeho potřebu. Ačkoli výsledkem činnosti státního notářství v dědickém řízení byla

³⁹ Notářství v českých zemích do roku 1949. *Ad Notam*. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR, 2003. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

⁴⁰ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 159.

⁴¹ BRÁZDA, J., BÉBR, R., ŠIMEK, P. *Notářství - jeho vývoj, organizace a pravomoc: srovnávací studie*. Praha: Academia, 1976, s. 48.

primárně rozhodnutí o dědictví, tak na druhou stranu notáři činili rozhodnutí v rámci vypořádání dědictví mezi dědici. Notářství bylo na stejné úrovni jako soud, jenž rozhoduje o vypořádání podílového spoluvlastnictví, což platilo i v případě, že notář činil rozhodnutí ve sporné věci. Podkladem pro tento závěr bylo ustanovení § 18 notářského řádu.⁴² Mimo jiné se dle téhož ustanovení rozhodovalo i po šetření učiněném státním notářstvím. Jednalo se o sporné skutečnosti mezi účastníky a účelem bylo docílit k jejich objasnění. Zásadně se to provádělo způsobem, že státní notářství přerušilo řízení až do rozhodnutí soudu o sporné skutečnosti. Pokud však účastník nepodal návrh na takové rozhodnutí soudu, tak státní notářství samo v dědictvém řízení pokračovalo a také rozhodlo o této sporné skutečnosti. Z tohoto postupu je zřejmé, že se jednalo o svébytné rozhodování státního notářství, nikoli o prosté zastupování soudu v řízení sporném, což přesáhlo běžnou sféru nesporného řízení o dědictví do sféry, v níž rozhodují soudy v klasickém soudním sporu.⁴³

„Úprava státního notářství založená zákonem č. 95/1963 Sb. platila s některými ne příliš podstatnými změnami až do zrušení státních notářství, k němuž došlo v roce 1992 odstátněním notářství podle zákona České národní rady ze dne 7. května 1992 č. 358/1992 Sb., o notářství a jejich činnosti (notářský řád), který nabyl účinnosti 1. ledna 1993.“⁴⁴

1.5 Notářství od roku 1993 do současnosti

Po komplikovaných a déle trvajících jednáních byl dne 7. května 1992 přijat zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), kterým se české notářství vrátilo po několika desetiletích zpět k latinskému typu notářství. Účinnost tohoto zákona byla stanovena dnem 1. ledna 1993.⁴⁵ Tento byl od své účinnosti čtyřicetkrát novelizován a platí až do dnešní doby.

⁴² Notářství v českých zemích do roku 1949. *Ad Notam*. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR, 2003. Notářská komora České republiky [online], [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.nkr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

⁴³ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 161.

⁴⁴ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 164.

⁴⁵ FOUKAL, Martin et al. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 18.

„V roce 1993 došlo tedy ke klíčové změně v dějinách notářství - po deseti-letém komunistickém systému se mohlo české notářství opět prezentovat jako samostatný subjekt a konečně byl konstituován první samostatný subjekt centrální notářské samosprávy - Notářská komora České republiky.“⁴⁶

⁴⁶ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 169.

2 SPOLKOVÁ ČINNOST

O sdružování víme už ze starověkého Říma, kdy se mohli podle Zákona XII desek zakládat soukromé korporace tedy spolky (*collegia*). Římské korporace se dělily na veřejné a soukromé. Veřejnou korporací byl především stát, města a obce. Soukromou korporací byly různé spolky tzv. *collegia*.

Podle zákona XII desek ke vzniku spolku stačilo, aby se sešlo několik osob, které vypracovaly stanovy. Stanovy nesměly obsahovat nic, co by bylo nemravné a nedovolené. Úřední povolení nebo povolení nebylo třeba. V republikánském Římě se spolky velmi rozšířily a patřily mezi ně: cechy řemeslnické, pohřební bratrstva, spolky politické a sbory kněžské.

Koncem republiky, tedy za Caesara nebo za Oktaviána Augusta, byla spolková svoboda zrušena a ke vzniku spolku se vyžadovalo, aby stanovy spolku byly schváleny senátem. Pokud stanovy nebyly schváleny, byl spolek nedovolený a neměl korporáční práva. Ve stanovách se uváděl účel spolku, spolkové orgány, zvláštní řídicí výbor anebo valná hromada. Po roce 395 n. l. byla Římská říše rozdělena na dvě poloviny a spolkový život začal slábnout a založení spolku bylo možné jen ve východní části.⁴⁷

Ve středověku se sdružování provádělo ve formě cechů nebo stavů, kdy členství bylo povinné a jen členové mohli provádět svá řemesla. Ve středověku se nejvíce rozšířila nadace, kterou nejdříve zřizovala církev a později také města a bohatí mecenáši. Pokud panovník udělil souhlas nebo jiný představitel veřejné moci byl možný vznik jiného spolku.⁴⁸

S rozvojem absolutismu se představitelé snažili co nejvíce omezit sdružování osob, protože chápali potenciál svobodného zájmového sdružování, a za vlády Marie Terezie a Josefa II. docházelo k ještě větším restrikcím.⁴⁹

⁴⁷ KINCL, M., URFUS, V. SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 154 s. ISBN 80-7179-031-1. s. 80.

⁴⁸ HURDÍK, J., TELEČEK, I. *Zákon o nadacích a nadačních fondech*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998. 73 s. ISBN 80-7179-199-7. s. 22.

⁴⁹ ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. et al. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014. s. 659.

Dne 25. dubna 1848 byla přijata na území rakouské monarchie Pillersdorfova ústava, která ve svém ustanovení 22 uváděla, že petiční právo a právo na vytváření spolků je příslušné všem občanům a výkon těchto práv budou upravovat zvláštní zákony. Pillersdorfova ústava byla reakcí na březnovou revoluci ve Vídni. Tato ústava byla pouze vyhlášena, ale nikdy se nestala účinnou. Za vlády Františka Josefa I. dne 4. března 1849 byla vydána březnová neboli Stadionova ústava, která vracela moc do rukou císaře, ale obsahovala už Listinu práv.⁵⁰

Obě první rakouské ústavy byly odvolány neabsolutistickými Silvestrovskými patenty z roku 1851. Silvestrovské patenty zakotvovaly společovací práva občanů, ale jejich vlastní prosazování bylo velmi složité. V roce 1867 byla přijata prosincová ústava, která byla tvořena šesti ústavními zákony, a tím se spustila vlna přijímání zákonů o občanských právech.⁵¹

V únoru roku 1867 byla vydána únorová neboli Schmerlingova ústava. Tato ústava byla první, která nabyla účinnosti, a došlo k celkovému uvolnění poměrů ve společnosti.

Dne 21. prosince 1867 se stala platnou a zároveň účinnou tzv. prosincová ústava, která byla souborem ústavních zákonů, a ty se považovaly za základní zákony státu. Prosincovou ústavu tvořilo šest ústavních zákonů. Ústavní zakotvení společovacího práva bylo v ústavním zákoně č. 142/1867 ř. z., o všeobecných občanských právech.⁵² V ustanovení § 12 bylo upraveno svobodné sdružování: „*Rakouští občané státní mají právo se shromažďovati a spolky činiti. Jak se těchto práv má užívatí, ustanovuje se zvláštními zákony.*“⁵³

Dne 15. listopadu 1867 byl vydán zákon č. 134/1867 ř. z., o právu společvacím, který nabyl účinnosti 8. ledna 1868. Zákon o právu společvacím měl 39 paragrafů a tři části: „O spolecích vůbec“, „O spolecích politických“ a „Ustanovení

⁵⁰ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 694 s. ISBN. 978-80-7380-575-3. s. 222.

⁵¹ KOPAL, Martin, Spolková činnost notářská. *Ad Notam*, 2013, č. 2, s. 23.

⁵² VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 694 s. ISBN. 978-80-7380-575-3. s. 237.

⁵³ Zákon č. 142/1867 ř. z. o právech občanů v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených

trestní a závěrečná“. Dle ustanovení § 1 tohoto zákona bylo stanoveno: „*Dovoleno jest zřizovati spolky dle toho, co v tomto zákoně vyměřeno.*“⁵⁴

Zákon č. 134/1867 ř. z. se nevztahoval na spolky a společnosti, které byly zřízeny za účelem dosažení zisku. Nevztahoval se ke spolkům bankovním, kreditním, pojišťovacím, ústavům důchodním, spořitelnám, půjčovnám na zástavy atp. Výčet je možné najít v ustanovení § 2 a 3 tohoto zákona. Založení spolku mohlo být zakázáno jen v případě, kdy by stanovy spolku odporovaly zákonu. Každý spolek mohl mít svá shromáždění veřejná, ale ten, kdo nebyl členem spolku nebo jeho zvaným hostem se nemohl jednání účastnit. Zákon rozlišoval politické a nepolitické spolky.

Tento poměrně jednoduchý, krátce napsaný zákon, bez výrazných represivních prvků umožnil v českých zemích velmi prudký rozvoj spolkové činnosti. V rámci recepce rakouského práva byl přijat po vzniku Československa do jeho právního řádu, respektive i do právního řádu českého.⁵⁵

Zákon č. 134/1867 ř. z. byl na našem území nejdéle platnou právní úpravou spolků. Ke zrušení došlo až zákonem č. 68/1951 Sb., o dobrovolných organizacích.

Mezi nejvýznamnější spolky v období první republiky lze zařadit následující: Jednota právnická – spolek českých právníků, Jednota notářů v království českém, Spolek notářů československých, Spolek německých notářů československé republiky, Vyšehrad a Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království Českém.

2.1 Právnická jednota v Praze

Vznik Jednoty právnické úzce souvisí s obnovením vydávání časopisu Právník. Právnická jednota v Praze byla odborným samostatným českým sdružením právníků. Cílem spolku bylo napomáhat dalšímu vzdělávání a umožňovat tak odborný profesní růst. Právnická jednota v Praze byla schválena výnosem c. k. náměstnictví č. 4269 ze dne 19. července 1864. Jako nejvýznamnějšího spoluzakladatele lze zmínit Antonína Randu. Mezi další spoluzakladatele Právnické jednoty

⁵⁴ Zákon č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím

⁵⁵ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*, 2013. č. 2. s. 23.

patří doktoři práv Tomáš Černý, Antonín Haas, Josef Hochmann, Jaroslav Kotovic, Jan Kučera, Josef Prachenský, Jakub Škarda, Josef Tisch a Rudolf Wolf. Organizační náležitosti měl ve své kompetenci starosta, jeho první a druhý náměstek, první a druhý jednatel a přehlížitelé účtů. Jednota neměla stálý počet členů – v roce 1883 měla 327 členů, v roce 1900 o několik desítek členů méně a to 292 a koncem roku 1914 měla 478 členů. Každý týden se konaly valné hromady a schůze, nicméně účast a jejich pravidelnost kolísala. Průměrný počet v prvních letech se pohyboval v rozmezí 13 až 32 schůzek ročně a průměrná účast se na schůzích pohybovala okolo 20 osob. V roce 1914 se konala pouze jedna „týdenní schůze přednášková“. Přednášky byly publikovány v časopise Právník, který Jednota po svém vzniku převzala.⁵⁶ Časopisu Právník se budu podrobněji věnovat v kapitole 4 s názvem publikační činnost.

V časopise Právník je možné najít i stanovy právnické Jednoty. Členem se mohla stát osoba bezúhonná, která ukončila studia právnická a zaplatila roční příspěvek čtyř zlatých. Dále se platil každý leden roční příspěvek, kdo mimo příspěvku zaplatil třicet zlatých, stal se zakladatelem jednoty. Člen Jednoty měl právo navštěvovat místnosti jednoty, používat pomůcky, které Jednota ke vzdělání poskytovala, účastnit se veškerých přednášek a do schůzek mimo valné hromady uvádět hosty. Řádní členové mohli kromě těchto práv činit návrhy ve valné hromadě, hlasovat, diskutovat, volit a být voleni (§ 6 stanov). Záležitosti Jednoty obstarával starosta, první a druhý jeho náměstek, pak první a druhý jednatel. Tito členové byli voleni na jeden rok (§ 7 stanov).⁵⁷

Důvod založení Jednoty českých Právníků najdeme v časopise Právník: *„Přihlížejíce k tomu, že nejen denně se množící potřeby praktické, nýbrž i stále rozvíjení a šíření literatury české, která čím dále tím více dráhu sobě klesí i ve vědách přísných, toho neodkladně vymáhají, aby se pěstovaly v jazyku českém také vědy právní a státní, pro veškeren život občanský tak veledůležité; nahlížejíce pak zároveň, že právníci u nás posud více méně ladem leží, zůstaveno jsou pouhému zalíbení a rozdrobeným silám nahodilých pracovníků, že zvláště právnický život v Praze patrné známky ochablosti na sobě nese, čehož nejlepším důkazem jest, že v*

⁵⁶ Citace. In: Jednota českých právníků [online]. Praha (Česká republika). [cit. 2022-07-13]. Dostupné z: <https://jednotaceskychpravniku.cz/o-nas/#historie>

⁵⁷ In: Právník, 1864, s. 255-264

Praze není jistě žádná jednota k pěstování věd právních, ano že až na poslední dobu ani žádného časopisu právního nebylo, kdežto potřeba obého na jevě jest: umluvi se pánové [...] vesměs doktoři veškerých práv v Praze, že se pokusí o založení právní jednoty, jež by za účel měla, aby se v řeči české pěstovaly vědy právní a státní."⁵⁸

2.1.1 Antonín Randa

Randa Antonín (příloha č. 1) se narodil 8. července 1834 v Bystřici nad Úhlavou. Jeho otec byl advokátem v Domažlicích. Roku 1823 se přestěhoval do Bystřice, kde se stal justiciářem bývalého panství Bystřického, později se stal okresním v Přesticích.⁵⁹ Antonín absolvoval právní fakultu a v roce 1859 získal doktorát. Ve čtyřadvaceti letech nastoupil do soudní praxe a začal psát habilitační práci. V roce 1862 se stal mimořádným profesorem na pražské právní fakultě.⁶⁰ O šest let později byl jmenován profesorem práva občanského, obchodního a směnečného. Antonín Randa se podílel na založení Právní jednoty v Praze (1864). Stal se jejím II. náměstkem a později I. náměstkem a až do své smrti byl jejím starostou.⁶¹

Antonín Randa je považován za nejaktivnějšího člena Jednoty právní. Pravidelně publikoval do časopisu Právník, pro nějž bylo příznačné úzké spojení s Právní jednotou v Praze. Hned v prvním ročníku časopisu Právník z roku 1861 bylo možné nalézt jeho článek „O nastupování v držbu dle práva rakouského“.⁶² Pět dnů před jeho smrtí vyšel jeho poslední příspěvek v časopise Právník. Antonín Randa nevynechal jediný ročník časopisu, do kterého by nepřispěl.⁶³

⁵⁸ In: Právník, 1864, s. 253.

⁵⁹ In: Riegrův slovník naučný, díl. 7, s. 142, [online], <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:17ab8b40-98f5-11dc-a7b8-000d606f5dc6?page=uuid:d44dfd83-d0a2-47e3-ac82-92bfc5059827>

⁶⁰ BALÍK, Stanislav, 2006. *Formování české právní obce v letech 1861 - 1814 (advokátní komory, právní spolky a časopisy)*. Brno. Dizertační práce. Masarykovy univerzita. Fakulta filozofická. Historický ústav. s. 87.

⁶¹ KURKOVÁ, Jana. Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa? *Ad Notam*, 2006. č. 3. s. 91.

⁶² KURKOVÁ, Jana. Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa? *Ad Notam*, 2006. č. 3. s. 91.

⁶³ BALÍK, Stanislav, 2006. *Formování české právní obce v letech 1861 - 1814 (advokátní komory, právní spolky a časopisy)*. Brno. Dizertační práce. Masarykovy univerzita. Fakulta filozofická. Historický ústav. s. 88.

Profesor Randa vykonával řadu veřejných funkcí, v rámci, nichž získal mnoho poct a ocenění. Největší přičinění během svého života měl na zřízení Právnícké jednoty v Praze.⁶⁴

Antonín Randa zemřel 6. října 1914 v Dobřichovicích a jeho pohřeb byl na Slavíně 9. října 1914.

Jednota českých právníků hledala pro označení svého vyznamenání autoritativní jméno osobnosti a rozhodla se pro jméno Antonína Randy. Každý rok od roku 1992 se uděluje za ocenění zásluh o rozvoj demokracie, právní teorie a praxe právníků medaile Antonína Randy. Na vrchní straně medaile nalezneme portrét jeho osoby, na spodní straně je iustitia a v opisu slova „Randova medaile Jednoty českých právníků“. Na dům, kde profesor Randa bydlel, byla dána pamětní deska a byla po něm pojmenována jedna z ulic v Praze 5. Pro úplnost je třeba ještě zmínit Randovu nadaci, která podporuje talentované studenty právnických fakult.⁶⁵

2.2 Spolek německých notářů Československé republiky

Spolek německých notářů československé republiky vznikl v únoru roku 1920 v německém kasinu v Praze. Spolek spojoval notáře, kteří se hlásili k německé národnosti a žili na území Československé republiky. Spolek vznikl jako reakce na vzniklý spolek český. Spolek německých notářů byl tedy protipólem Spolku československých notářů.⁶⁶ „*Pokládáme tento krok německých našich kolegů za nesprávný a za nešťastný. Nešťastný proto, že se tím posice našeho spolku notářů československých jen oslabuje a že význam nového spolku německého pro stav notářský nebude pražádný.*“⁶⁷

Spolek německých notářů Československé republiky vydával odborný časopis Notariatszeitung, který vycházel od roku 1921. V časopise bylo možné nalézt teoretické a praktické případy. Ve většině případů spolek došel k jiným řešením,

⁶⁴ Redakce. Informace o Jednotě českých právníků a Pražském sdružení. *Ad Notam*. 2004. č. 6. s. 198.

⁶⁵ Redakce. Informace o Jednotě českých právníků a Pražském sdružení. *Ad Notam*. 2004. č. 6. s. 198.

⁶⁶ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*, 2013. č. 2. s. 23.

⁶⁷ In: České právo, 1920, s. 8.

než by dospěli notáři hlásící se k české národnosti. Do časopisu přispíval i významný český zástupce Karel Batěk.⁶⁸

2.3 Spolek Všehrad

Myšlenka založení spolku Vyšehrad vzešla z touhy po vzdělání v rodném jazyce, které se tenkrát českým studentům nedostávalo. Od roku 1867 se v hostinci „U Fáfů“ scházela studentská společnost. První ustavující valná hromada proběhla 6. května 1868 a zúčastnilo se jí 70 studentů.⁶⁹ Alfréd Hrdlička se stal prvním starostou a jeho náměstkem byl zvolen Jaroslav Čelakovský. Rok od vzniku spolku Všehrad dosáhl počet členů na 151 studentů. Spolek povzbuzoval své členy k právnímu vzdělání, a to všemi možnými způsoby také podporoval. Spolek počal v roce 1871 svou vydavatelskou činnost, a to dílem Viktorina Kornela ze Všehrad „O právi-ech, súdiech i diskách země české knihy devatery“. O dvacet pět let později zahájil spolek svou editační činností, a to vydáváním významných nástrojů usnadňující učení neboli tzv. litografií. Po vydaném usnesení valné hromady mohli kupovat tyto litografie pouze příslušníci spolku Všehrad. Po této skutečnosti vzrost počet členů, který se už nikdy neopakoval. Například v roce 1912 spolek Všehrad vydal 123 publikací, z čehož je zřejmé, že litografie spolku vytvářely značný zisk. V době první republiky spolek držel svá aktiva v dluhopisech, hypotečních zástavních listech a akciích.⁷⁰

Spolek měl svoji vlastní knihovnu, ve které se nacházely odborné publikace. Knihovna sloužila pro své členy jako studovna.

Mezi významné osobnosti spolku v období první československé republiky patřili Karel Kramář, Alois Rašín, Jaroslav Preiss, Emil Hácha. Většina českých i československých notářů přešla do notářského spolku - Spolku československých notářů.⁷¹

⁶⁸ OSTRUSZKOVÁ, Alice. *Právní úprava a činnost notářství v českých zemích v letech 1948 až 1938*. Plzeň 2016. Rigorózní práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická. Katedra právních dějin. s. 99.

⁶⁹ Památník spolku českých právníků Vyšehrad, 1918, s. 259.

⁷⁰ RILKE, D. Spolek českých právníků Všehrad 1868-2004. *Ad Notam*. 2004. č. 3. s. 70.

⁷¹ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

Spolek českých právníků Všehrd byl pojmenován po slavném právníkovi Viktorinu Kornelovi ze Všehrd. Tento spolek je nejstarší studentskou organizací, která je i v současné době činná. Sídlo má na Právnické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, kde také působí. Spolek dodnes vydává svůj vlastní časopis, který od roku 2008 vychází také v online podobě a také má vlastní nakladatelství.⁷²

2.4 Jednota notářů v království Českém

Jednota notářů v království Českém vznikla v roce 1867 a jejím iniciátorem byl JUDr. Jaroslav Rilke. Na ustavující schůzi se sešlo 21 c. k. notářů z toho 4 pražští a 17 venkovských, kteří jednomyslně přijali stanovy a zvolili starostu Jaroslava Rilkeho.⁷³

Ve stanovách jednoty notářů v království Českém v ustanovení prvním najdeme její účel: „*Účelem jednoty notářů v království Českém jest, pomáhati vědeckému vzdělávání se členů v jejich oboru, docíliti stejnosti ve vykonávání prací a přispívati k zvelebení všeobecných zájmů stavu notářského, pokud úloha ta nemá splněna býti komorou notářskou.*”⁷⁴

Účelu se mělo docílit spolkovou knihovnou, časopisem notářství věnovaným, písemnými pracemi a rozpravami o otázkách v oboru. Členství pro každého notáře bylo podmíněno úředním sídlem na území Čech. Pro notářské praktikanty byly následující podmínky: záznam v seznamu notářské komory na území Čech a způsobilost býti notářem. Členem se mohl stát i notář, který neměl své úřední sídlo v Čechách, ale dobyl-li si zásluh o notářství vůbec. Povinností člena bylo platit roční příspěvek v měsíci prosinci na rok napřed – každý notář platil šest zlatých a každý praktikant tři zlaté. Pokud příspěvek nebyl zaplacen, mělo se za to, že vystoupil. Jednotu zastupoval výbor a valná hromada. Výbor se staral o všechny záležitosti jednoty, které ve stanovách nebyly vyhrazeny valné hromadě. Do jeho působnosti spadalo především: přijímat řádné členy, svolávat valnou hromadu, spravovat jmění jednoty atp. Valná hromada se svolávala každý rok v květnu v Praze a o konání dostávali členové osm dní předem psaní o konání valné hromady. Valná

⁷² In: *Wikipedia:the free encyclopedia* [online]. [2022-07-20] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Spolek_českých_právn%C3%ADk%C5%99_V%C5%A1ehrd

⁷³ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

⁷⁴ In: Právník, 1867. s. 698.

hromada měla právo svolat i mimořádnou valnou hromadu, pokud to žádalo nejméně dvanáct členů jednoty. Valná hromada jednala a rozhodovala o jmenování čestných členů, odvoláních z unesení výboru, volila starostu a výbor, rozhodovala o vyloučení člena atp. Členové měli právo ve valné hromadě hlasovat a podávat návrhy.⁷⁵

Jednota notářů v království Českém úzce spolupracovala se Spolkem rakouských notářů a po vzniku republiky i se Spolkem notářů československých.⁷⁶

2.5 Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království Českém

Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království Českém byl založen českým humanistou, právníkem, notářem a advokátem Václavem Bělským roku 1858. Tento spolek měl za cíl zabezpečit pozůstalé po zesnulých notářích.⁷⁷

První rok od založení měl spolek pouze 62 členů. Celkově počet členů výrazněji nevzrostl. Příčinu lze spatřovat v tom, že spolek nebyl dost známý a mnoho notářů českých ani nevědělo, že existuje. Další příčinou malé účasti členů najdeme v ustanovení § 4 spolkových stanov – kdo se chtěl stát členem spolku, tak se musel přihlásit do tří měsíců po vykonání přísahy.

Členové spolku se dělili do třech tříd. Do první třídy patřili členové, kteří vstoupili do spolku dříve, než jim bylo 40 let a platili 150 zl. stř. vstupné a 20 zl. stř. roční příspěvek. Do druhé třídy patřili členové, kteří vstoupili do spolku mezi 40tým až 50tým rokem a platili 200 zl. stř. vstupné a 30 zl. stř. roční příspěvek. Pokud někdo vstoupil mezi 50tým až 60tým rokem, spadl do třetí třídy, ve které se platilo vstupné 250 zl. stř. a roční příspěvek 40 zl. stř.

Mezi členy spolku byli například Ed. Schubert (v Praze), Gust. Gradl (v Praze), Jan Volkelt (v Praze), Ant. Weber (v Litoměřicích), Karel Schubert (v

⁷⁵ In: Právník, 1867, s. 689.

⁷⁶ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

⁷⁷ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

České Kamenici) a dr. Jan Fortwaengler (v Plzni). Spolek poskytoval možnost pojistit budoucnost své rodiny každému z notářů království Českého.⁷⁸

⁷⁸ In: Právník, 1867. s. 366-368.

3 SPOLEK NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

Notářství československé bylo první, které hned 29. října 1918 složilo hold revolučnímu Národnímu výboru a nabídlo mu veškeré své služby. Nabídka, která byla učiněna ze srdce vlasteneckého, byla opomenuta a při povolávání členů Národního shromáždění byl notářský stav úplně opomenutý a nezasedal v něm ani jeden jeho příslušník.

Na popud Karla Bařka se sešli k poradě všichni ti, kteří vedli notářské akce v delegacích vídeňských a založili Spolek notářů československých a jeho spolkový orgán České právo. Byli si vědomi, že veškerá síla spočívá v organizaci a doufali, že v tomto spolku seskupí celé notářství státu. Seskupit celé notářství v jednom spolku se nepovedlo, protože němečtí kolegové nepřistoupili a založili zvláštní spolek německý.⁷⁹

„Výkladní skříní novodobého, čistě českého, resp. československého notářství byl Spolek notářů československých. Tato dobrovolná organizace, kde se prezentovaly špičky prvorepublikového notářství, našla svého patrona a velkého zastávce v univerzitním profesorovi dr. Emilu Svobodovi.”⁸⁰

Spolek notářů československých byl založen dva měsíce po vzniku samostatné Československé republiky, tedy dne 29. 12. 1918 v Praze (příloha 2). Spolek reprezentoval notářský stav a nahrazoval neexistenci zemské notářské komory. Spolek notářů československých se snažil o posílení notářské samosprávy a udržení profesní informovanosti stavu.

Při ustavující schůzi valné hromady byl dne 29. prosince 1918 (příloha 3) zvolen do ústředního výboru zvolen za předsedu p. Batěk, za členy notáři z Čech Čapek, V. Černý, Čulík, F. Hubna, Kreiml, Mokrý, E. Pinz, Svoboda, M. Schäfer, A. Zahálka a Zmek. Z Moravy a Slezka byli zvoleni za členy: Gardavský, Pelc, A. Tesař, Togner, Slaměník, Kroutil. Z kandidátů Hausman, L. Kuna a J. Podlipný. Místopředsedy spolku byli zvoleni Kreiml, A. Tesař a E. Pinz. Jednatel

⁷⁹ In: České právo, 1928. s. 67.

⁸⁰ KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

spolku byl zvolen Čulík a pokladníkem M. Schäfer. Do výkonného výboru byli zvoleni V. Černý a Hausman mimo předsedu, místopředsedu a jednatele.⁸¹

Ke spolku se hned na ustavující schůzi přihlásilo 179 zakládajících členů, z toho 120 notářů a 59 kandidátů. Spolek se dělil na odbory a členství v něm bylo dobrovolné, vybíraly se členské příspěvky v různých výších pro notáře a kandidáty (příloha 4). Hlavní a nejvýznamnější odbor sídlil v Praze a další odbory v Brně a Plzni. Odděleně působil bratislavský sbor.⁸²

První odbor spolku notářů československých byl založen v Praze. Na jeho první valné hromadě dne 2. března 1919 byl za starostu zvolen Čulík, za místopředsedu notář Pavlíček, za jednatele notář V. Černý a notářský kandidát J. Kroupa. Za pokladníka byl zvolen notář Fr. Novotný, za členy výboru notář Hruška a Krajíček a notářský kandidáti: Korál, Lener, Kuna, Šimek a Tachecí. První členská schůze se konala dne 24. března 1919 a přednášel na ní Čulík o právu manželském. Dne 26. dubna se konala další schůze, na níž přednášel V. Černý. Každý člen musel být zařazen podle obvodu svého sídla do odboru té určité komory a musel uhradit roční příspěvek 4 K.

Veškerí členové spolku byli požádáni, aby zasílali svá pojednání vědecká, praktické případy, podněty nebo dotazy na redakci časopisu – Praha II, Václavské náměstí 28. Příspěvky byly placené.

V prvním čísle časopisu České právo v rubrice „Uprázdňená notářská místa“ je možné najít upozornění pro všechny kolegy, aby se přihlásili za členy Spolku notářů československých. To bylo důležité, měl-li spolek mít stejnou váhu, jakou měl spolek rakouský. Členský příspěvek byl pro notáře stanoven na 120 K, pro kandidáty notářství na 10 K ročně. Časopis České právo se členům zasílal zdarma.⁸³

Odbor Brno Spolku notářů československých byl ustanoven dne 27. září 1919. Předsedou byl zvolen Tesař, místopředsedou Em. Líska a do výboru Fr. Kroutil, C. Zvěřina, J. Mohr, J. Togner, K. Janáček, J. Gardavski, K. Hrdlička, F.

⁸¹ In: České právo, 1919. s. 10.

⁸² KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2. s. 23.

⁸³ In: České právo, 1919. č. 1. s. 10.

Pelc. Notářskými kandidáty byli zvoleni K. Honka a Fr. Olšák. Za delegáty byli zvoleni J. Vetchý a F. Kotěra a kandidát notářství Olšák.⁸⁴

Odbor Bratislava Spolku notářů československých byl ustanoven dne 27. června 1926 ve Starém Smokovci na Slovensku. Odbor Bratislava byl první slovenský odbor tohoto spolku. Zprávu o ustanovení spolku přináší časopis České právo v rubrice „ze dne“, ve které se spolek těší na spolupráci se slovenskými kolegy a vyjadřuje nadšení z toho, že se konečně na Slovensku zapustil jejich spolek.⁸⁵ Na ustavující schůzi odboru slovenského bylo přítomno 31 notářů. Na návrh Igora Beniača shromáždění jednoznačně zvolilo za předsedu Jána Veselu a zapisovatele Juraja Janouška. Za místopředsedy byli zvoleni členové Cyril Horváth a Ján Petrikovich. Za jednatele byl zvolen Juraj Janoš a za zástupce jednatele František Xavera Šalamon. Do výboru byli navrženi členové: Igor Beniač, Alex Duchoň, Alex Štefček, Ján Brežné, Ján Vesela. Na denním pořádku první ustavující schůze odboru spolku byly tyto předměty: soukromá práce okolních notářů, uspořádání názvu notáře, paušalování obratný daně a ustálení normální sazby.⁸⁶

První snahou spolku notářů československých bylo především to, aby byly odstraněny pozůstatky z doby rakouské. Následovalo tedy přijetí zákona ze dne 18. března 1919 č. 155, jímž byla snaha docílena. Tímto zákonem došlo k odstranění pojmenování „c. k.“ a nastolení nových pečeti československých. Dále se spolek rozhodl zabezpečit existenční podmínky svého stavu, pozvednout jeho prestiž a zvýšit notářskou sazbu. Notářská sazba byla v platnosti od roku 1871 a byla zvýšena pouze jednou, a to v roce 1917 o 20 procent, ale cena životních potřeb stále stoupala. Spolek notářů československých chtěl tedy vypracovat nový notářský sazebník. Návrh nového sazebníku byl vypracován a skoro beze změny schválen vládním nařízením ze dne 30. ledna 1920 č. 69.

Příslušníci spolku byli přibráni za experty při vytváření různých zákonů a veškeré vládní návrhy byly posílány komorám nebo spolku k podání posudku. Jedná se například o občanský zákoník, soudní řád, zákon o příslušnosti soudní,

⁸⁴ In: České právo, 1919. č. 7. s. 10.

⁸⁵ In: České právo, 1926, č. 7. s. 67.

⁸⁶ In: České právo, 1926. č. 7. s. 66.

exekuční řád, zákon o vyrovnání a konkursní řád, řád knihovny, zákon o pokoutnictví. Námět, který přednesl příslušník spolku, byl často pojat do nových zákonů, a to zejména: nový útvar právní a rejstříková hypotéka.⁸⁷

První roční schůze ústředního výboru Spolku notářů československých se konala dne 25. ledna 1920. Schůzi zahájil předseda Batěk a uvítáním přítomných a podal stručný nástin v záležitostech stavovských. Notář Schäfer přednesl zprávu o pokladnictví, podle které příjmy činily 41 515 K 79 h a výdaje 11 730 K 98 h, takže čistého zbylo 29 774 K 81 h. Spolek měl v tuto dobu 234 členů a z toho 161 notářů a 73 kandidátů.⁸⁸

Spolek notářů československých byl v době nesvobody nucen změnit svůj název na “Spolek notářů českomoravských”, protože spolek sdružoval notáře a kandidáty notářství z území celé Československé republiky. Po osvobození Československé republiky a po obnovení československého právního pořádku nesl spolek opět název “Spolek notářů československých”.

3.1 Stanovy spolku

Účelem spolku notářů československých bylo pěstovat právní vědu, podporovat odborné vědecké vzdělání notářů a notářských kandidátů ve státě československém, podporovat zájmy notářství československého a organizovat pojištění a zaopatření notářů, kandidátů, jejich vdov a sirotků. Účelem spolku dále bylo publikování odborných vědeckých prací, vydávání odborného časopisu – České právo, podávání posudků o otázkách praxe nebo zákonodárství, zřízení knihovny spolkové, pořádání společných členských rozprav a vypisování cen na rozřešení odborných vědeckých otázek.

Jak již bylo zmíněno, členem spolku mohli být všichni ti, kteří vykonávali notářský úřad ve státě československém, kandidáti notářských komor v tomto státě zapsaní a všichni notáři, kteří se dobrovolně vzdali notářského místa. Čestnými členy mohli být i po návrhu ústředního výboru valnou hromadou jmenováni členy,

⁸⁷ In: České právo, 1928. s. 68.

⁸⁸ In: České právo, 1920. č. 10, s. 9.

kteří si dobyli zásluh o institut notářství. Každý člen musel podat ústřednímu výboru přihlášku a zaplatit roční příspěvek, který stanovovala valná hromada na čtyři roky dopředu. Spolkový příspěvek se hradil v měsíci lednu. Pokud nebyl zaplacen ve stanovené lhůtě, tak byl vybírán ústředním výborem poštovním příkazem.

Každý člen měl právo ve svém obvodu a ve valné hromadě činit návrhy, hlasovat, žádat o posudky případů z notářské praxe a užívat bezplatně spolkovou knihovnu.

Členem spolku přestal být ten, kdo ohlásil písemně ústřednímu výboru, že vystupuje, kdo nezaplatil členský příspěvek a ten, kdo byl vyloučen ze spolku za své nečestné chování. Vystoupenému členu se zaplacený příspěvek nevracel.⁸⁹

3.2 Orgány spolku

Orgány spolku tvořili odbory, shromáždění delegátů, ústřední výbor v Praze a valná hromada.

3.2.1 Odbory

Spolek se dále dělil na odbory, jak již bylo avizováno výše. Z pravidla tvořili členové usedlí v obvodu notářské komory odbor se sídlem v stanovišti komory. Se svolením ústředního výboru se mohli členové několika obvodů komorních spojit v jeden obor. Sídlo takové odboru muselo být v úředním stanovišti některé z komor ze sloučených obvodů a schvaloval ho sám ústřední výbor.

Členové Spolku notářů československých, kteří náleželi k jednomu obvodu komornímu, měli se ustanovit jako odbor spolkový, pokud jejich počet přesáhl deset. Dokud počet členů nepřesáhl deseti, nesměl vzniknout odbor. Členové, kteří sídlili v obvodu, který se nemohl dočasně ustanovit, nesměli utrpět újmu na svých členských právech. Každý z nich byl oprávněn se připojit k některému ze sousedních odborů. Toto pravidlo platilo o pro případ, kdy odboru klesl počet členů pod 11 a rozpadl se.

⁸⁹ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

Tím, že člen spolku přestoupil z jednoho obvodu do druhého, přestal být členem dosavadního a stal se členem nového odboru. O vystoupení z jednoho a vstoupení do jiného odboru museli předsedové obou odborů učinit písemné oznámení a oznámit změnu ústřednímu výboru. Až poté, co předsedové oznámili změnu ústřednímu výboru, mohli členové vykonávat svá práva u nového odboru.⁹⁰

3.2.1.1 Výbory odborové

Správu odboru vedl výbor, který byl volený každoročně valným shromážděním odboru. Výbor spravoval záležitosti, které spadali podle jednacího řádu do působnosti odboru, o kterém se usnášela jednoduchou většinou hlasů přítomných členů valná shromáždění odboru, a které schválil ústřední výbor. Výbor se musel sestavovat alespoň z předsedy, jeho náměstka a jednatele. Předseda každého odboru nebo jeho náměstek museli ihned oznámit ústřednímu výboru, kdo je do výboru odboru zvolen. Dále jim náleželo právo svolávat a řídit schůze výboru a valná shromáždění odboru.

Výbory odborů byli jejich výkonnými orgány. Náleželo jim provádět to, co ve shromážděních odboru bylo schváleno, mohli také činit návrhy odborům a dopisovat si s ústředním výborem, kterému měli oznamovat usnesení odborem učiněná.⁹¹

3.2.1.2 Shromáždění odboru

Řádné valné shromáždění odboru svolával výbor odboru, kdykoliv to bylo potřeba, nejméně však jednou ročně. Za jakých podmínek byli členové odboru oprávněni svolat mimořádné valné shromáždění, určoval jednací řád odboru. Valné shromáždění odboru stanovovalo a měnilo svůj jednací řád, konalo volby do výboru odboru a do shromáždění delegátů, dohlíželo na věci spolkové, posuzovalo otázky

⁹⁰ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

⁹¹ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

praxe a zákonodárství, pořádalo rozpravy o otázkách odborných a stavovských a pěstovalo soudržnost mezi příslušníky stavu.⁹²

3.2.2 Shromáždění delegátů

Všechny odbory se scházeli vždy každé dva roky v řádném shromáždění delegátů, které svolával ústřední výbor do Prahy. Členy shromáždění byli: členové ústředního výboru a delegáti vyslaní odbory.

Každý odbor posílal tolik delegátů, kolik jich na každých 20 jeho členů připadalo. Delegáty volil a určoval každý obor podle ustanovení řádu jednacého. Každý člen shromáždění delegátů měl pouze jeden hlas a nebyl povinen se dostavit do shromáždění delegátů a zastupovat tam svůj obor. Shromáždění delegátů předsedal předseda nebo některý z jeho náměstků. Hlavním úkolem shromáždění delegátů bylo vyslechnout si zprávu o poměrech stavovských a otázkách v jednotlivých odborech a podat návrh ústřednímu výboru a připravovat předlohy pro valnou hromadu. Dále se mohlo shromáždění delegátů radit a usnášet o všech záležitostech, které byly účelem spolku. Bylo způsobilé se usnášet bez ohledu na počet přítomných členů. Ústřední výbor mohl kdykoliv svolat mimořádné shromáždění delegátů, pokud to uznal za vhodné. Pokud písemně požádalo nejméně pět oborů o mimořádné shromáždění, byl ústřední výbor povinen ho svolat, a to nejdéle do osmi týdnů.⁹³

3.2.3 Ústřední výbor

Ústřední výbor zasedal v Praze, vedl spolkové záležitosti a scházel se nejméně jednou ročně. Byl složen z 21 členů, z nichž pět bylo voleno z Prahy a nejbližšího okolí. Jak již bylo zmíněno výše, ústřední výbor byl volen řádnou valnou hromadou a úřadoval vždy do další valné hromady. Pokud člen vystoupil z ústředního výboru, povolal ústřední výbor pro zbývající období na jeho místo někoho z členstva.

⁹² NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

⁹³ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

Do působnosti ústředního výboru patřilo: organizovat spolek ve smyslu stanov, kontrolovat organizaci spolkovou, schvalovat jednací řády odborů, dohlížet na správné zastávání spolkových zájmů, určovat směr a obsah publikací spolkových a spolkového časopisu, podávat posudky o důležitých otázkách o zákonodárství, organizovat a doplňovat a spravovat spolkovou knihovnu a stanovovat knihovní řád, pořádat přednášky a rozpravy o otázkách odborných a stavovských, svolávat shromáždění delegátů a valné hromady, připravovat pro ně předlohy a provádět jejich usnesení, spravovat jmění spolkové, uzavírat za spolek závazné jednání, zastupovat spolek na venek, propouštět úředníky a zřizence spolkové.

Ústřední výbor se měl při správě spolkových záležitostí řídit usneseními valné hromady. Byl oprávněn udělovat odborům pokyny, které byly v zájmu spolku, a pokládal je za potřebné. Mohl posílat své členy, aby kontrolovali na vedení záležitostí odborů, účastnili se jejich shromáždění a brali na vědomí jejich prohlášení.

Předsedu spolku volila valná hromada. Ústřední výbor ze svého středu volil náměstky předsedy, jejichž počet stanovila valná hromada, dále volil pokladníka a jednatele. Funkci jednatele a pokladníka bylo možné sloučit v jednu osobu, pokud to bylo prospěšné. Usnášelo se absolutní většinou hlasů, pokud bylo přítomno nejméně osm členů výboru. Při rovnosti hlasů rozhodoval předseda. Svolávat a řídit schůze ústředního výboru náleželo předsedovi nebo jeho náměstkovi. Členům ústředního výboru bylo hrazené cestovné, pokud sídlili mimo Prahu.

Ústřední výbor byl oprávněn ze svého středu zřídit výkonný komitét, který se skládal z pěti osob, jehož členy musel být i předseda a jednatel. Svolával ho předseda nebo jeho zástupce a usnášel se platně, pokud byli přítomni nejméně tři členi, a to způsobem předepsaným pro ústřední výbor. Výkonný komitét sídlil v Praze a byl podřízen ústřednímu výboru. Jeho povinností bylo dále si každoročně od ústředního výboru opatřit absolutorium. Členové výkonného komitétu mohli být kdykoliv odvoláni a jinými nahrazeni, kromě předsedy a zapisovatele. Mandát člena výkonného komitétu zanikl ztrátou členství v ústředním výboru.⁹⁴

⁹⁴ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

3.2.4 Valná hromada

Valná hromada se konala nejméně jednou za čtyři roky za předsednictví předsedy spolku nebo jeho náměstka. Konala se v místě, které v obvodu státu československého určila předchozí valná hromada. Valnou hromadu svolával ústřední výbor a mohla se usnášet bez ohledu na počet přítomných členů.

Valná hromada se mohla po zahájení usnést na tom, že jednat bude ve dvou odděleních, která se utvořila dobrovolným přiřazením členů. Oddělení byla: oddělení pro pěstování práva, oddělení pro hájení zájmů stavovských. Pokud k tomu přistoupila nejméně čtvrtina účastníků valné hromady, byla oddělení ustanovena. Oddělení volila předsedu, zapisovatele a zpravodaje, činila písemná usnesení a odevzdávala je se všemi návrhy předsedovi valné hromady. Usnesení oddělení se sdělovalo v plénu valné hromady, které rozhodlo o jejich schválení nebo zamítnutí. Vyhlášení valné hromady, které obsahovalo pořad jednání, mělo být oznámeno nejméně 14 dní předem v časopise spolkovém. Pozvání členů písemně bylo nutné jen tehdy, pokud bylo na pořadu jednání zrušení spolku.

Ústřední výbor byl oprávněn kdykoliv svolat mimořádnou valnou hromadu. Povinen byl svolat valnou hromadu, a to do šesti týdnů, pokud o to žádalo současně šest odborů, anebo pokud nejméně desetina členů podala návrh na svolání. Ústřední výbor dále určil, kde se bude mimořádná velká hromada konat.

Valná hromada se usnášela a radila o změně stanov, vyloučení člena ze spolku, zkoumala a schvalovala zprávu účetní o správě jmění, konala volby do ústředního výboru, usnášela se o zásadách pro uspořádání činnosti publikační, knihovnické a zaopatřovací, stanovovala vypsání cen na řešení otázek odborných, stanovovala složení poroty, povolovala z jmění spolkového potřebné náklady na úředníky a zřízence, jmenovala čestné členy. Usnášela se v plénu tak i v odděleních absolutní většinou hlasů.

Všechny listiny, protokoly, podání a dopisy spolkové musel podepsat předseda nebo jeho náměstek a jednatel. Všechny vyhlášky spolkové byly vydány v časopise.

3.2.5 Zrušení spolku

K zániku spolku mohlo dojít, pokud tři čtvrtiny přítomných členů na valné hromadě hlasovaly pro jeho zrušení. Pozvání na valnou hromadu, na které se má o zrušení spolku usnášet, mělo být písemné, poslané minimálně čtyři týdny předem a muselo obsahovat výslovné sdělení o tom, že se valná hromada bude usnášet o návrhu na zrušení spolku. O tom, komu připadne jmění zrušeného spolku, rozhoduje valná hromada. V případě rozpuštění spolku úřadem připadnulo jmění spolkové notářské komoře v sídle spolku s tím, že jmění by bylo užito k založení spolku podobného účelu (příloha 5).

Spolek notářů československých se sídlem v Praze zanikl dne 14. března 1950 a byl vymazán ze spolkového katastru. (příloha 6). Jmění spolku připadlo ústřednímu sboru notářskému v Praze podle ustanovení § 36 spolkových stanov.⁹⁵

3.3 Časopis České právo

Časopis České právo (příloha 7) vydával Spolek notářů československých 31 let. Od roku 1919 až do roku 1940 byl v čele redakční rady profesor katedry občanského práva na Právnické fakultě Univerzity Karlovy profesor Emil Svoboda. Časopis České právo byl vydáván každý měsíc s výjimkou prázdnin, ročně bylo vydáno celkem deset čísel.⁹⁶

Časopis České právo přinášel kromě informací z oblasti notářství i nesporné řízení. Číslo Časopisu právník byla rozdělena do rubrik: Pojednání, Rozhodnutí nejvyššího soudu, Rozhodnutí nejvyššího správního soudu, Ze dne, Zprávy spolkové, Jmenování, Přeložení, Uprázdňená a nově zřízená místa notářská. V některých číslech se nacházejí inzeráty na kandidáta notářství a koncipienta. V časopise je možné najít i reklamní rubriku, kde společnost Remington inzeruje své psací stroje.

Hlavní pravidelní přispěvatelé do časopisu byli Emil Svoboda a notář Václav Svoboda, kteří byli i vedoucími osobnostmi v redakčním kruhu. Dalšími

⁹⁵ NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

⁹⁶ WAWERKA, Karel. Listování, *Ad Notam*. 2012. č. 4. s. 63.

příspěvateli a vůdčími osobnostmi byli Karel Batěk, Gustav Kreml, Jaroslav Heinitz, František Kovář, Josef Vavrouch, Gustav Švamberg, Antonín Mokřý, Hugo Patsch, Anděla Kozáková a Jaroslav Čulík, který byl prezident notářské komory v Praze.⁹⁷

V prvním ročníku pod pořadovým číslem jedna tohoto časopisu napsal prof. Emil Svoboda článek s názvem České právo, v němž popisuje motiv spočívající ve změně cizího práva v právo české. Jeho myšlenky se pokusím popsat v následujících řádcích.

Dnem 25. října 1917, tedy říjnovou revolucí, se československý národ osvobodil od cizího poručení. Dalo by se říct, že v důsledku toho se český právník ocitl ve svobodnější pozici, neboť zvítězily-li ústřední mocnosti, bylo by postavení českého právníka v cizích službách krutější. Ačkoli byl recipován rakouský právní řád, jenž byl staletí vytvářený, a především hluboko vžitý do našeho života, ať už společenského nebo hospodářského, tak svobodný stát československý kladl svým právníkům úkol, aby se stali tvůrci moderního práva českého. Název časopisu České právo má v tomto duchu hlubší význam, a to především ve smyslu, aby právem skutečně českým bylo pouze právo vyjadřující českého ducha, neboť jak ve filozofii či v umění, tak i v právu se odráží duše národa. Nelze však začít úplně od znovu, a proto je nutné přejímat z minulosti či z bohatých zdrojů současnosti, zároveň by však měla být ponechána svoboda tvůrčího ducha. Typickým případem vědy vytyčené pro život je zrovna právní věda. To bych podpořila citací z časopisu České právo, jež zní: „*Jen zničte skleníky, pusťte volný vzduch, aby pronikl všemi záhyby a kouty: ukáže se, co je způsobilé u nás žít, co je naše, nebo co se přizpůsobilo našemu ovzduší.*”⁹⁸

V časopise je možné najít otištěné blahopřání, kdy Spolek notářů československých jako celostátní organizace stavu notářského a notářská komora pražská přeje k 75. narozeninám panu prezidentovi republiky T. G. Masarykovi dne

⁹⁷ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 114.

⁹⁸ In: České právo, 1919. s. 1.

6. března 1925. Čulík ve svém proslovu zdůraznil zásluhy zakladatele státu a požádal pana kancléře, aby předal blahopřání prezidentu republiky.⁹⁹

Emil Svoboda dne 2. března 1940 zaslal Spolku notářů v Praze dopis, kde oznámil svou rezignaci na vedení redakce Českého Práva údajně kvůli zdravotním problémům. V dopise konstatoval, že dlouho doufal, že jeho srdeční choroba se upraví tak, aby mohl plnit svou funkci v časopise České Právo. Dále oznámil, že nemůže docházet do redakce a opatrovat materiály. Také následně poprosil, aby bylo jeho jméno v záhlaví časopisu České Právo vypuštěno. Nakonec vyslovil, aby řízení ponechali buď redakčnímu kruhu, nebo si za něj určili jiného odborníka.¹⁰⁰

Časopis po rezignaci Emila Svobody řídila redakční rada, tedy bez uvedení jmen. Roku 1940 byl časopis představován jako časopis Spolku notářů a o rok později byl představován jako časopis Spolku notářů československých. Vydávání časopisu České právo bylo na nějaký čas zastaveno a znovu začal vycházet v letech 1946 až 1948. Vydávání bylo i podruhé zastaveno, a to komunistickým režimem. O časopis byl čím dál menší zájem a čím dál více se na něj zapomínalo.¹⁰¹

Ročníky jedna až pět časopisu spolku notářů československých je možné najít v knihovně Univerzity Karlovy. Další ročníky jsou dohledatelné na internetu v pdf formátu.

3.4 Ženy v notářské praxi

Během 19. století se začalo mluvit o možném působení žen v právnických profesích, ale až od počátku 20. století se zde ženy začaly objevovat. Jan Neruda byl první, který se tímto tématem zabýval. Podle něj mají ženy moc citu a právník by měl mít autoritu, respekt a neměl by mít žádný cit. Zastával názor, že právnictví není slušné povolání pro ženu, protože právník má ruce pořád v kapsách svých nejbližších.

⁹⁹ In: České právo, 1924. č. 10, s. 75.

¹⁰⁰ In: České právo, 1940. s. 19.

¹⁰¹ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 115.

Ženy měly možnost studovat filozofii a medicínu ještě za habsburské monarchie, ale právo mohly studovat až po vzniku Československé republiky. Dne 8. listopadu 1918 profesori české právnické fakulty svolali schůzi profesorského sboru. Na této schůzi byl přijat návrh profesora Josefa Vančury, který zněl: „K studiu na právnické fakultě mohou být zapsány jako řádné posluchačky ženy za stejných podmínek jako muži počínaje zimním semestrem 1918/1919.“ Proti tomuto návrhu hlasoval pouze jeden profesor, specialista v oboru národního hospodářství Cyril Horáček.

Všechny právnické fakulty stejně jako právnická fakulta v Praze povolily ženám studium za stejných podmínek jako mužům. První semestr 1918/1919 bylo na české právnické fakultě zapsáno 80 posluchaček. Počet posluchaček rostl velmi pomalu, protože odpor kolegů a profesorů vůči ženám studujících právo byl velký.

Roku 1922 ukončily úspěšně studium právnické fakulty první absolventky. Po skončení studií nemohly absolventky začít svou odbornou právní praxi bez problémů. Skoro deset let trvalo, než mohly vykonávat například praxi v soudnictví či ve státní správě. Dokonce i platový zákon z 24. července 1926 č. 103 Sb. z. a n. zahrnoval ženské zaměstnance. Absolventky, které pocházely z rodin advokátů, mohly pracovat v rodinných advokátních kancelářích, ale v soudnictví byly ženám kladeny překážky.¹⁰²

V časopise *České právo* je možné nalézt dotaz, zda je možné zapsat ženu do seznamu notářských kandidátů. Na tento dotaz bylo záporně zodpovězeno ministerstvem spravedlnosti výnosem ze dne 25. ledna 1925 č. j. 3443/25. Odpověď ministerstva lze shrnout následovně: ustanovením § 3 odst. 2 novely advokátního řádu z 31. ledna 1922 č. 40 Sb. z. a n. bylo stanoveno, že v Československé republice může po splnění zákonných podmínek být advokátem i žena, avšak v tehdy platném notářském řádu z 25. července 1871 č. 75 ř. z. takové ustanovení neexistovalo, z čehož bylo dovozováno, aby ženy, absolventky práv, nebyly zapisovány do seznamu kandidátů notářství.¹⁰³

¹⁰² BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 110.

¹⁰³ In: *Právník*, 1925. s. 15.

Spolek notářů československým reálně umožnil ženám výkon v právnickém povolání. Spolek československých notářů, odbor Praha dne 28. února 1925 přijal rezoluci, ve které uvedl, že ženy právničky mohou být přijímány do notářské praxe.

3.4.1 Anděla Kozáková - Jírová (14. 5. 1897 - 1. 6. 1986)

Anděla Jírová, rozená Kozáková, se narodila 14. května 1897 v Humpolci. Maturovala roku 1918 na gymnáziu v Rokycanech (příloha 8). Díky ideálnímu termínu maturitní zkoušky mohla být mezi prvními posluchačkami práv na pražské univerzitě. Andělu Kozákovou například učil Emil Svoboda, Jan Krčmář, Josef Prušák, August Miříčka, Emil Hácha atp. U státní a rigorózní zkoušky prospěla vždy s nejlepším možným výsledkem.

Po promoci, která se konala roku 1922, nebylo pro A. Kozákovou lehké najít uplatnění v oboru. Ještě koncem roku 1925 se nepodařilo žádné z absolvovaných právniček dosáhnout definitivního konceptního místa ve státní nebo jiné veřejné službě. Asi proto se A. Kozáková roku 1922 zapojila do Sdružení vysokoškolsky vzdělaných žen. Ve Sdružení se podílela na stanovách z roku 1925 a v roce 1928 referovala na schůzích, účastnila se kongresu International Federation of University Women v Ženevě. Nakonec byla od roku 1922 pravidelně volena za místopředsedkyni Sdružení.

Roku 1925 Spolek československých notářů přijal rezoluci, podle které nebyly žádné zákonné překážky proti tomu, aby ženy byly přijímány za kandidáty. A. Kozáková se stala v tomto roce notářskou kandidátkou a první ženou, která měla notářskou zkoušku a toto povolání vykonávala minimálně do února 1948. V Almanachu československých právníků z roku 1930 můžeme najít i údaj o tom, že Anděla Kozáková byla první doktorkou práv na pražské univerzitě.

Anděla Kozáková se taktéž podílela na tvorbě časopisu České právo. Je možné v něm najít její příspěvky. Stala se také přispěvatelkou Ottova slovníku naučného nové doby. Roku 1948 se stala místopředsedkyní výboru Spolku notářů československých, odbor Praha.

Anděla Kozáková – Jírová nejspíše po roce 1948 emigrovala do Paříže a později do USA.¹⁰⁴

3.5 Významní představitelé spolku

3.5.1 Karel Batěk (24. 7. 1860 - 19. 9. 1924)

Karel Batěk se narodil 24. července roku 1860 a pocházel z Opočna (příloha 9). Jeho otec byl notář, prezident Královéhradecké komory, člen výboru mezinárodního kongresu notářů a místopředseda rakouského notářského spolku. Karel Batěk si dle jeho vlastních slov „*notářství nezvolil jen proto, aby následoval v šlépějích svého otce, nýbrž z přesvědčení o krásném poslání notářství, jež jde, jak sám uváděl, za ideou jistoty a zachování míru.*” Karel Batěk se stal od roku 1904 do roku 1919 předsedou pražského odboru spolku notářů. V letech 1904 až 1922 se stal zkušebním komisařem pro notářské zkoušky a v letech 1898 až 1923 byl členem výboru Jednoty notářů a kandidátů notářských. Rovněž byl členem Ústředního výboru Rakouského spolku notářů, prezidentem pražské notářské komory, kde působil až do své smrti. Karel Batěk se věnoval činnosti literární a vědecké. Jak již bylo zmíněno výše, byl velkým přispěvatelem do *Notariatszeitung*. Dále přispíval do časopisu *Právník a Českého práva*.¹⁰⁵

Ovládal několik jazyků a byl zvolen do výboru International Association. Během války převzal jako notář do úschovy plno důležitých listin, které se týkaly našeho zahraničního spojení. Karel Batěk zemřel 19. září 1924.¹⁰⁶

Časopis *České právo* věnoval Karlu Baťkovi k šedesátým narozeninám článek, který napsal Gustav Kreiml. V článku se píše o Karlu Baťkovi jako o vůdci, muži vysoké vzdělanosti, řečníkovi epického stylu se skvělými záblesky

¹⁰⁴ BALÍK, Stanislav. KELLER, Radek. *Anděla Kozáková-Jírová, první Češka JUDr. na pražské univerzitě*. Balík, Stanislav. Keller, Radek. In: *Žena v dějinách Prahy: sborník příspěvků z konference Archivu hl. m. Prahy a Nadace pro gender studies 1993/Praha: Archiv hlavního města Prahy 13 (1996). s.235.*

¹⁰⁵ FOUKAL, Martin. *Zdějin notářství. Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 12.

¹⁰⁶ NAVRÁTIL, Michal. *Almanach českých právníků: k prvnímu sjezdu českých právníků v Praze roku 1904*. Nákladem vlastním: 1904. s. 27.

ducha a o diskutantovi, který dovede své posluchače oslnit. Kreml jej popisuje ho jako muže, který nemá a nemůže mít nepřítele.¹⁰⁷

Sbor notářů obvodu Pražského konal dne 12. října 1924 mimořádnou valnou hromadu, kterou věnoval posmrtné vzpomínce zemřelému prezidentovi Baťkovi a volbě nového presidenta. Schůze se zúčastnilo 48 notářů.¹⁰⁸

Po jeho smrti časopis České právo věnoval jeho osobě téměř celý obsah a toto vydání obsahovalo i projevy soucítění vzešlých z nejvyšších soudních institucí, ze senátu Národního shromáždění, v neposlední řadě také z prezidentské kanceláře a od dalších významných představitelů Československé republiky.¹⁰⁹ Spolek notářů československých se též připojil. Ve své kondolenci mimo jiné děkuje za vykonanou stavovskou práci a o Karlu Baťkovi hovoří jako o duši spolku, prvním předsedovi, vůdci, rádci a kolegovi.

3.5.2 Jaroslav Čulík (7. 6. 1861 - 13. 11. 1942)

„Dějiny vývoje našeho stavu v nové době jsou a budou vždy úzce spojeny s osobou Dra Čulíka, jako důstojného nástupce nezapomenutelného Dra Baťka a jeho spolupracovníků, kterým nebylo dopřáno dožítí se uskutečnění československého notářského řádu.“

Jaroslav Čulík se narodil 7. června 1861 v Kostelci nad Černými lesy (příloha 10). Jeho otec Karel Čulík byl notář a zemský poslanec. V roce 1880 absolvoval gymnázium v Praze a stal se studentem právnické fakulty v Praze. V roce 1885 dokončil svá studia a získal titul JUDr. Po dokončení studií se Jaroslav Čulík věnoval praktikování. V roce 1892 si otevřel vlastní advokátní kancelář v Praze na Královských Vinohradech. V roce 1902 se přestěhoval do Libáně na Jičínsku, kde se zapojil do politického života a zajímal se o spolkový a veřejný život na komunální úrovni (spoluzakládal místní spořitelnu).¹¹⁰

¹⁰⁷ In: České právo, 1920. s. 37.

¹⁰⁸ In: České právo, 1924. s. 35.

¹⁰⁹ FOUKAL, Martin. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 12.

¹¹⁰ Čulík Jaroslav [online]. Dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/ČULÍK_Jaroslav_7.7.1861-13.11.1942 [cit. 2022-06-18]

Roku 1904 byl Jaroslav Čulík jmenován notářem pro obvod tehdy nově zřizovaného okresního soudu ve Vršovicích a roku 1926 byl přeložen na Vinohrady.¹¹¹ Stal se prezidentem notářské komory pražské a pak prezidentem československé notářské komory. Jaroslav Čulík byl prvním místopředsedou Spolku notářů československých, dále redaktorem časopisu České právo a publikoval i do časopisu Právník.¹¹²

K sedmdesátým narozeninám mu časopis České právo věnoval dvě stránky textu, kde na něj vzpomíná s přáním dobra celý československý notářský stav. Na stránkách časopisu se o Jaroslavu Čulíkovi píše jako o muži úžasné práce a hlubokých znalostí jak právnických, tak jazykových. V roce 1941, kdy Jaroslavu Čulíkovi bylo osmdesát let, mu časopis České právo věnuje opět svůj text, a to k životnímu jubileu. V textu zdůrazňuje vděk za vše, co notářství za dlouhá desetiletí činnosti přinesl a ujistňuje ho, že notářský stav bude v jeho práci pokračovat.

Řady ročníků časopisu České právo jsou památkou Jaroslava Čulíka a jeho práce. Jsou v něm hodnoceny jeho vlastnosti a jeho právnícké i jazykové schopnosti, které mu umožňovaly, aby v cizině mohl šířit svá poznání o činnostech notářství. Jeho články jsou důkazem o jeho suverénním ovládnutí práva ve všech oborech.¹¹³

Jaroslav Čulík publikoval Sbírkou vzorců notářských listin k notářskému řádu. Vydavatelem této sbírky je nakladatelství Československý Kompas v rozsahu 220 stránek. Obsahem sbírky je několik desítek formulářů a vzorů všeho druhu. Stanislav Balík ve svém článku uvádí i dobovou recenzi, ve které poukazuje na to, že používání této sbírky by nemělo být absolutní, avšak by měla sloužit jako pomůcka, do které poctivý právník nahlédne pouze v případě své nejistoty.¹¹⁴

Jméno Jaroslava Čulíka vzešlo ve známost i za hranicemi českých zemí, poté co v právnícké knize Europabuch der Rechtsanwälte und Notare vylíčil notářství na území Československa. Byla vydána roku 1926 a její obsah tvořilo

¹¹¹ In: České právo, 1931. s. 42.

¹¹² Čulík Jaroslav [online]. Dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/ČULÍK_Jaroslav_7.7.1861-13.11.1942 [cit. 2022-06-18]

¹¹³ In: České právo, 1941. s. 45.

¹¹⁴ BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 12. *Ad Notam*. 2011. č. 5. s. 55.

1311 stran textu. Jedná se o publikaci, která pojednává o dobovém mezinárodním právu veřejném a soukromém a přináší přehled o právních řádech většiny evropských států.¹¹⁵

3.5.3 Emil Svoboda (2. 10. 1878 - 20. 8. 1948)

Emil Svoboda se narodil architektu a c. k. dvornímu mistru kameníkovi Karlu Josefu Svobodovi a jeho ženě Marii Teresii (příloha 11). Emil Svoboda vystudoval klasické gymnázium v Truhlářské ulici v roce 1897 a pokračoval ve studiu na právnické fakultě v Praze, kterou dokončil a dosáhl doktorátu. Od roku 1903 působil deset let na Magistrátu hlavního města Prahy v jeho asanačním referátu. O šest let později vydal studii O reálném dělení domů v obvodech bývalého pražského Ghetta. Tato práce byla zároveň jeho habilitací na České vysoké škole technické. V roce 1910 se stal soukromým docentem na České vysoké škole technické a roku 1913 mimořádným profesorem rakouského práva soukromého se zvláštním zřetelem na nauku o právu knihovním.

V době války byl Emil Svoboda povolán do armády a odvelen na Haličskou frontu, ale pro zdravotní problémy byl odvolán z vojenské služby a opět se věnoval své pedagogické činnosti. V září roku 1919 se stal řádným profesorem věd právních na České vysoké škole technické v Praze. V této době vznikala Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislavě a Emil Svoboda obdržel v květnu 1921 jmenování řádným profesorem pro obor občanského práva. Jmenování však odmítl ze strachu, že by se pak nemohl vrátit do Prahy a nadále zůstal profesorem pražské techniky. V letech 1920 až 1921 se stal jejím děkanem a do Bratislavy jezdil pouze přednášet.

Roku 1924 přestoupil na Karlovu univerzitu v Praze, přičemž ještě ten rok tam byl jmenován řádným profesorem občanského práva. V letech 1920 až 1921 se stal jejím děkanem.¹¹⁶ O jeho jmenování informoval časopis České právo, ve kte-

¹¹⁵ BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 22. *Ad Notam*. 2013. č. 3. s. 62.

¹¹⁶ CHODĚJOVSKÝ, Jan. [online]. Archiv AV ČR, 2008, Emil Svoboda, [2022-06-18]. Dostupné z: http://abicko.avcr.cz/archiv/2003/1/obsah/emil-svoboda-2.-10.-1878-praha-20.-8.-1948-cesky-brod-.html?fbclid=IwAR3ig9oMUgv_xCQOf9dcecVwyywgeapBx8XTGQE0TulHOCcX-MCLk5RO54Jw

rém oznamuje jmenování šéfredaktora Emila Svobody řádným profesorem právnické fakulty v Praze. Informace obsahuje i blahopřání jménem celého Spolku a prosbu o přízeň, kterou věnoval jim a notářskému stavu, aby nadále zachoval.¹¹⁷

Emil Svoboda byl od roku 1919 až do roku 1940 v čele redakční rady časopisu *České právo* a patřil mezi hlavní přispěvatele s notářem Václavem Svobodou. Hned v prvním ročníku a v prvním čísle časopisu *České právo* je možné najít jeho článek s názvem „České právo“.

Emil Svoboda podepsal Manifest českých spisovatelů. Dále se podílel na vytváření nejvýznamnějších legislativních norem nové republiky. Například se podílel na novém občanském zákoníku a na přípravě právních podkladů pro pozemkové reformy. Emil Svoboda se zajímal o filosofii práva, celospolečenské otázky a problémy a o kulturní život společnosti. V roce 1922 dokonce vydal soubor esejí pod názvem *Utopie* a byl oceněn Státní literární cenou.

3.5.4 Antonín Mokřý (31. 5. 1855 - 18. 9. 1925)

Antonín Mokřý se narodil dne 31. května 1855 ve Vodňanech. Po absolvování gymnázia v Českých Budějovicích se věnoval studiu věd právních a státních na universitě vídeňské, kde získal doktorský titul dne 3. listopadu 1880. Roku 1890 byl jmenován notářem pro Hlinsko, roku 1898 byl přeložen do Jilemnice a později roku 1912 na Královské Vinohrady.

Notářskému povolání Antonín Mokřý oddal celou svou duši a stal se vzorem řádného notáře. Získal si přízeň a náklonnost. Antonín Mokřý žil tiše, v ústraní, z důvodu klidu pro rodinu a své povolání.

Dne 30. prosince 1913 byl zvolen za člena notářské komory Pražské, kde působil až do své smrti. V období 1923 až 1924 byl zvolen viceprezidentem notářské komory. Ze své funkce sám nakonec rezignoval kvůli svému zdraví. Dále byl členem Ústředního výboru Spolku notářů československých, rovněž byl přisedícím disciplinárního senátu Nejvyššího soudu. Pro své vědecké znalosti byl zvolen za

¹¹⁷ In: *České právo*, 1924. č. 9. s. 77.

člena zkušební komise pro státní judičiální zkoušky, zkoušky notářské a dále byl povolán za člena komise pro reformu občanského zákoníku.

Antonín Mokrý byl také literárně činný. V časopise Právník roku 1886 zveřejnil příspěvek k opravě knihovního zákona, který citoval Randa ve svém díle Vlastnictví. V časopise Zeitschrift für Notariát und freiwillige Gerichtsbarkeit roku 1913 publikoval článek „Zur Reform des Strassenabtrennungsgesetzes“, který byl také zveřejněný v časopise Právník. Antonín Mokrý byl přispěvatelem časopisu České právo, do kterého přispěl roku 1920 pojednáním o § 551 o. z. r. 1921 k revisi zákonů obecných a r. 1922 přispěl svou přednáškou v pražském odboru Spolku notářů československých s názvem „Zajištění věna manželky obchodníka“.

V časopise České právo z roku 1925 v čísle pět je možné najít článek o úmrtí Antonína Mokrého.¹¹⁸

¹¹⁸ In: České právo. 1925. s. 37.

4 PUBLIKAČNÍ ČINNOST

Problematika notariátu nové doby se začala objevovat v časopisech v českých zemích až od přelomu 50. a 60 let 19. století. Události otevírající prostor této problematice, byl konec etapy neoabsolutismu v roce 1859 a také rok 1860, tedy vydání císařova Říjnového diplomu. Po tomto mohly být publikovány noviny a časopisy, a to i časopisy odborné.

Od roku 1859 došlo k postupnému vydávání mnoha řad právnických časopisů, které vydávali zpravidla jednotlivci nebo skupiny právníků, ačkoli později je vydávaly právníké spolky. Časopisy byly psány v češtině a v němčině. Čtenář mohl volit mezi časopisy právníckými a notářskými.¹¹⁹

V níže zmíněných časopisech je uloženo plno článků obsahující informace, studie a materiály z oblasti práva.

4.1 Časopis Právník

Podnět k založení časopisu Právník (příloha 12) pochází od českého spisovatele, právníka a historika Karla Jaromíra Erbena, právníka Rudolfa knížete z Thurn-Taxisu a od zástupce mladých právníků Jana Jeřábka.¹²⁰

Tento podnět vzešel počátkem 60 let 19. století z okruhu výše uvedených osob. Jejich zásluhou je také vydávání deníku Národní listy a první české encyklopedie Riegrův slovník naučný. Všechny tyto tři právníky spojovala snaha o vyřízení a ustálení české právnícké terminologie.¹²¹

První časopis Právník byl vydán v roce 1861. Úkolem časopisu bylo obnovit pověst právní vědy v českém jazyce a přispívat k celkovému rozvoji českého právníckého bádání a diskuze. V roce 1864 redakce Právníka začala spolupracovat

¹¹⁹ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 113.

¹²⁰ Právník. [online]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/o-casopisu/zakladni-informace.html> [cit. 2022-07-22]

¹²¹ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 113.

s Jednotou právnickou v Praze. Největší zásluhu na časopise Právník měli zejména Antonín Randa a Jakub Škarpa, kteří byli jeho novými redaktoři.¹²²

Úkolem časopisu Právník mělo být poskytování informací o připravovaných zákonech, platném zákonodárství, přinášení zpráv o juristické literatuře a povznesení české řeči na úřadech a v soudních síních. Karel Jaromír Erben se měl starat o gramatickou stránku časopisu a vedl část historicko-literární.

V prvním vydaném ročníku Právník je možné najít články od všech tří zakladatelů. Úvodní článek, který napsal Jan Jeřábek, obsahuje cíle časopisu a nahlíží do české historie právnictví.¹²³ Úvodní článek zní: „*Číslem tímto počíná tedy náš „Právník“ pouť svou, i ubezpečujeme vážené čtenářstvo své, že se vynasnažíme, aby vyhověl, seč síly budou, všem přáním a potřebám obecnosti právnického. Snaha naše i vůle jest zajisté dobrá; pakli všude nestačíme, budiž nedostatek ten omluven tím, že nám nemalé obtíže překonati jest. Jsme si toho úplně vědomi, že mnohá zajisté chvíle uplyne do okamžení toho, v němž se dokonalosti přiblížíme, a mnoho že nám bude vykonati, než nám bude popřáno zvolati: „Dokonáno jest!“* V Praze, dne 25. března 1861.“¹²⁴

V roce 1871 se vztah mezi časopisem Právník a německy psanými časopisy zhoršil. V tu dobu se stal notář František Fáček jedním z redaktorů. Roku 1872 se na časopiseckém trhu ve Vídni objevil časopis s názvem Juristische Blätter, který byl po obsahové stránce obdobou Právníka. Tento časopis odsunul Právníka do ústraní.¹²⁵

Václav Hora, jeden z odpovědných redaktorů časopisu Právník, vyzdvihl ve svém úvodním článku z roku 1919 počátek nové éry v činnosti Právníka po období rozpadu Rakousko-Uherska. Titulek tohoto článku nese název Na Prahu nové doby.

¹²² Právník. [online]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/o-casopisu/zakladni-informace.html> [cit. 2022-07-22]

¹²³ Zakladatelé časopisu Právník. [online]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/zakladatele-casopisu-pravnik_35b93afe-c9dc-4237-91b9-a10dd1585a71 [cit. 2022-07-22]

¹²⁴ In: Právník, 1861. č. 1. s. 5.

¹²⁵ BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0. s. 114.

V úvodu opěvuje toto období, které dle něj přineslo očekávanou svobodu a rovněž státní samostatnost.

Od roku 1919 v čele časopisu stáli významné osobnosti jako např. Jan Heller, Václav Hora a Josef Lukáš. V letech 1920 až 1924 zůstali jen Václav Hora a Josef Lukáš, ke kterým se v roce 1925 přidal Vladimír Solnař. V roce 1934 se okruh redaktorů opět rozšířil a roku 1935 vykonávali funkci redaktorů, společně se Solnařem, J. Hoetzel a Bedřich Andres.

Odpovědní redaktori se starali o to, aby právnická veřejnost byla dobře informována o dění v oblasti práva, dávali prostor dalším významným právníkům, kteří rovněž publikovali (například v časopise Všeohrd).

V průběhu první republiky se v časopisu Právník nacházely zejména články z oboru občanského a trestního práva. Redakce časopisu uveřejňovala případy z justiční praxe, které se týkaly závažných právních problémů. Na stránkách časopisu je možné najít živé diskuse k nekodifikačním procesům, stati z dějin českého státu a články mapující vývoj československé státnosti. Jedním z těchto významných článků je úvaha V. Hory Na prahu nové doby, ve které autor píše o nové československé státnosti a upozorňuje na nutnost sepětí teorie a praxe práva. Autor podotýká, že je důležité, aby studenti práv už za svého studia získali správný názor na význam práva.

Další významný článek týkající se české státnosti je úvaha St. Dnistrjanského, ve které řeší otázku právního vzniku československého státu a odkazuje na T. G. Masaryka.

Časopis Právník se dále zabíral problematikou jazykového práva. V článku od V. Hory z roku 1930 je rozebírán jazykový zákon z roku 1920 z hlediska jazykových práv cizozemců.¹²⁶

¹²⁶ MASOPUST, Zdeněk, ed. *Právo a stát na stránkách Právníka: 150 let českého právnického časopisu - Recht und Staat auf den Seiten der Zeitschrift Právník: 150 Jahre tschechische juristische Zeitschrift*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011. ISBN 978-80-87439-05-0. s.73-83.

4.2 Časopis Všeřd

Časopis Všeřd začal vydávat v roce 1919 ryze studentský Spolek českých právníků Všeřd. Od roku 2005 je vydáván především v online podobě a od roku 2011 je už pouze online.¹²⁷

Zásluhou právního historika Františka Čády je časopis Všeřd vysoce odborně ceněný časopis.¹²⁸

Časopis Všeřd měl velmi blízký vztah k časopisu Právník. Mnoho autorů přispívalo do časopisu Právník a zároveň do časopisu Všeřd. Jako příklad lze uvést Zd. Neubauera nebo Fr. Čádu.¹²⁹

4.3 Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich

Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich byl první německy psaný časopis na našem území. Jeho hlavním obsahem bylo notářství a lze jej charakterizovat jako profesní pravidelně vycházející publikace. Časopis obsahoval také problémy a záležitosti z praxe, teoretické analýzy aktuálních otázek a posuzování notářského stavu jako celku. Kandidáti notářství v něm mohli najít volná místa nebo informace o jmenování notářů, jejich přesazení nebo ukončení jejich činnosti.¹³⁰

Vlastníkem a vydavatelem byl notář Dr. Ritter von Kissling. V roce 1863 tento časopis koupil Rakouský spolek notářů (Öesterreicher Notarenverein). Tento časopis byl psán výhradně v německém jazyce. Roku 1883 byl týdeník přejmenován na Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich a od

¹²⁷ Všeřd. [online]. Dostupné z: <https://www.vsehrd.cz/informace-o-casopisu>[cit. 2022-07-24]

¹²⁸ SKŘEJPEK, Michal et al. *Právníký stav a právníký profesie v minulosti*. Praha: Havlíček Brain team, 2007. 207 s. ISBN: 978-80-903609-9-0. s. 181.

¹²⁹ MASOPUST, Zdeněk, ed. *Právo a stát na stránkách Právníka: 150 let českého právníkého časopisu - Recht und Staat auf den Seiten der Zeitschrift Právník: 150 Jahre tschechische juristische Zeitschrift*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011. ISBN 978-80-87439-05-0. s.85.

¹³⁰ FOUKAL, Martin. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo. s. 12.

roku 1917 se stal měsíčníkem. O dva roky později došlo k trvalému přejmenování časopisu na Deutschösterreichische Notariats-Zeitung.¹³¹

Kvůli světové válce došlo k zániku časopisu Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich a k rozpuštění Rakouského spolku notářů. Vznikl nový spolek Deutschoesterreichischer Notarenverein v jehož výboru byli notáři z Chebu a Olomouce. Koncem ledna roku 1919 měl vyjít měsíčník Deutschösterreichische Notariats-Zeitung, který měl být orgánem spolku.¹³²

4.4 Ad Notam

Časopis Ad notam je notářský časopis publikovaný od roku 1995 Notářskou komorou České republiky. Časopis se věnuje zejména veškeré činnosti notářů a od roku 2010 se zaměřuje na širší právnickou i neprávnickou veřejnost se zájmem o notářství. Je vydáván v listinné podobě, zároveň je možné na internetových stránkách www.nkcr.cz najít elektronickou podobu časopisu. Časopis je periodickým tiskem, jenž je vydáván každé dva měsíce jako dvouměsíčník, tudíž za kalendářní rok je publikováno sedm čísel.

Rubriky časopisu Ad notam jsou: Úvodní slovo, Odborný článek, Judikatura, Zprávy z Komory, Zahraničí, Historie, Reportáž, Rozhovor, Vzdělávání, Stojí za pozornost, Diskuse, Fejeton a Resumé. K častým a současným přispěvatelům časopisu patří Stanislav Balík, Václav Kouba, Martin Foukal, Ondřej Holub a Martin Šešina.

¹³¹ BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 15. *Ad Notam*. 2012. č. 2. s. 49.

¹³² In: *Právník*, 1919. s. 32.

5 POROVNÁNÍ SPOLEK NOTÁŘŮ A SPOLEK ADVOKÁTŮ

5.1 Advokacie v letech 1918-1938

Jak uvádí Balík ve své knize: „*První Československá republika bývá z pohledu dějin advokátského povolání a advokátního stavu pokládána za vcelku poklidnou etapu.*”¹³³

Po vzniku samostatného státu v roce 1918 advokacie navázala na právní úpravu z Rakouska-Uherska. V roce 1918 byli advokáti vázáni ustanovením čl. 2 zákona z 28. října 1918 o zřízení samostatného státu československého č. 11/1918 Sb., podle kterého veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnost. Především se jednalo o advokátní řád z roku 1868, disciplinární statut z roku 1872, advokátní tarif z roku 1890, na něj navazující prováděcí nařízení ministerstva spravedlnosti a nařízení ministerstva spravedlnosti z roku 1904 o advokátském taláru. V platnosti zůstala také nařízení upravující nakládání s pokoutníky či nařízení upravující advokátní zkoušku. Na území Slovenska a Podkarpatské Rusi platil advokátní řád uherský.

Advokátský řád z roku 1868 nevyžadoval po vzniku československého státu rychlé změny. Legislativa se začala věnovat právní úpravě advokacie až na přelomu let 1919 a 1920. Advokátský řád byl novelizován zákonem č. 83/1920 Sb., zákonem č. 40/1922 Sb. a zákonem č. 144/1936 z. a n.

Nejrozsáhlejší novelizací advokátního řádu byl zákon č. 40/1922 Sb., kterým se měnila a doplňovala některá ustanovení o advokátech z 31. ledna 1922. Zákon z roku 1922 předpokládal připuštění žen k výkonu právnického povolání, ale to nebylo v zákoně výslovně řečeno, pouze to vyplývalo z jeho ustanovení. Dále změnil a doplnil ustanovení, která se týkala zápisu advokáta do příslušné komory. Advokacii nemohly dělat osoby, které byly odsouzeny za trestný čin, za nějž byl ukládán trest v podobě ztráty volebního práva do obcí. Dále se nemohli stát advokáty ti, kteří byli vymazáni ze seznamu advokátů pro naplnění skutkové podstaty disciplinárního prohřešku nebo státem placení úředníci s výjimkou státního úřadu

¹³³ BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. V Praze: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7035-427-8. s. 146.

ministra a učitelského úřadu. Také byla upravena délka povinné praxe, která byla ze sedmi let zkrácená na šest a později dokonce na pět let. Zákon z roku 1922 také obsahoval formuli slibu, který se skládal před zápisem do seznamu advokátů do rukou prezidenta příslušné advokátní komory nebo jeho náměstka. Advokáti, kteří byli zapsáni před účinností tohoto zákona, byli povinni nejpozději do tří měsíců zaslat dopisem vlastnoručně napsaný a podepsaný slib. Pokud tento vlastnoručně napsaný slib advokát neposlal, následoval výmaz ze seznamu advokátů.

V roce 1936 byl schválen zákon č. 144/1936 Sb., kterým se měnila a doplňovala některá ustanovení o advokátech. Byla prodloužena povinná praxe na šest let. Dále upravoval zaopatření advokátů a kandidátů v invaliditě a ve stáří. Novela tohoto zákona rozšiřovala advokátní komory pro Slovensko a Podkarpatskou Rus se sídly v Bratislavě a Košicích. Osnova advokátního řádu nebyla do konce první Československé republiky přijata.

Advokacie po roce 1918 prodělala plno změn, ale zejména změn dílčích. Advokacie si na změnu musela počkat ještě pár let.

Advokacie v období druhé Československé republiky je spojována s Emilem Háchou, který byl prezidentem republiky od roku 1938. V roce 1938 bylo vydáno vládní nařízení z 9. října 1938 Sb., o dočasných omezeních v živnostenském a jiném výdělečném podnikání. Dále bylo přijato opatření stálého výboru č. 284/1938 Sb., o prozatímní úpravě některých otázek týkajících se advokacie, čímž byl znovu zaveden princip numerus clausus, protože opatření umožnila výboru advokátní komory odeprít zápis do seznamu advokátů, byl-li dotčen veřejný zájem. Podle opatření bylo veřejným zájmem právě zabránit zvýšení počtu advokátů. Byla omezena také věková hranice, která byla stanovena na 65 let. Advokát, který byl starší šedesáti pěti let, mohl požádat výbor komory o delší výkon advokacie, zejména ze sociálních důvodů.

Ve Slezsku a na Moravě došlo také ke změnám v advokacii a to vládním nařízením č. 249/1938 Sb., kterým se měnil obvod advokátní komory v Brně, pod působnost Moravské advokátní komory. Byli ustanoveni okresní ochránci práv, kteří měli dohlížet na to, aby právní zástupci a notáři, kteří na sudetském území provozují svou praxi, nepřevzali žádných právních jednání a úkonů, při kterých by jednou stranou byl Čech nebo Žid. Počet advokátů klesal a s tím klesal i počet členů

orgánů advokátních komor. Problematiku židovských advokátů řešila také Jednota advokátů česko-slovenských, protože v zájmu stavovských komor bylo co možná nejméně snížit jejich počet na minimum.¹³⁴

Představitelé advokátních komor byli toho názoru, aby židovští advokáti poskytovali své služby pouze osobě se stejnou vírou. O tomto tématu se vedly debaty, ale vpád německého vojska na naše území vše změnil.

5.2 Advokátní spolky

Mezi významné spolky advokátů patří: Spolek pražských advokátů, Spolek českých advokátů, Právnícká jednota v Praze, Spolek advokátů v Království českém a mnoho dalších. Jejich společným cílem byla snaha o udržení přátelských a společenských styků mezi advokáty, snaha o zjednání nápravy ve prospěch stavu či jednotlivce v případech křivd, snaha o emancipaci českého jazyka apod.

O Právnícké jednotě v Praze bylo pojednáváno v kapitole č. 2, ale ráda bych zde zmínila Spolek českých advokátů a Spolek advokátů v Království českém.

Spolek pražských advokátů byl založen v polovině devatenáctého století v Praze a jeho úkolem bylo hájit zájmy advokátů obou národností.

Spolek českých advokátů byl založen roku 1897 nastupující českou generací v Brně. Tento spolek byl založen čistě českými advokáty a měl hájit jejich zájmy před těmi německými. V čele stál advokát Hodáček. Spolek vydával časopis s názvem Časopis českých advokátů, který byl později přejmenován na Právnícké rozhledy.¹³⁵

Spolek advokátů v Království českém byl založen v roce 1898 a čtyřicet let byl vůdčím spolkem českých a československých advokátů.

¹³⁴ BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. V Praze: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7035-427-8. s. 146.

¹³⁵ *Historie advokacie v ČR* [online]. Česká advokátní komora. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=38> [cit. 2022-07-22]

Mezi významné členy spolku patřili advokáti: prezident Nejvyššího kontrolního úřadu Eduard Koerner; prvorepublikový prezident Advokátní komory v Čechách Alois Stompf; Antonín Klouda; Ladislav Valenta, který byl předsedou Jednoty; prezident Moravské advokátní komory v letech 1928-1943 Pavel Krippner a prezident disciplinární rady Advokátní komory v Čechách Karel Šebesta.

Účelem spolku bylo hájit zájmy advokátního stavu, hájit práva národní a jazyková československých advokátů, spolupracovat při vývoji soukromého i veřejného práva, posuzovat vliv platných zákonů a domáhat se náprav v zájmu jednotlivců i stavu, udržovat přátelské styky mezi advokáty a podporovat členy spolku a jejich rodiny v případě potřeby.

Orgány spolku byly valná hromada a výbor. Spolek vydával časopis Česká advokacie, ve kterém lze najít zprávy o valné hromadě, schůzích výboru a schůzích členů spolku, které se konaly každý čtvrtek v restauraci Savarin v Praze II., na Příkopech o 20 hod.

Spolek mnohokrát změnil svůj název. Podle původních stanov, které sepsal Rudolf Perner a Josef Scheiner, zněl oficiální název Spolek českých advokátů v Království českém. Později po převratu se spolek neformálně přejmenoval na Spolek advokátů československých v Praze, což bylo zakotveno ve stanovách a schváleno výnosem Ministerstva vnitra z 21. září 1920. Roku 1927 došlo ke změně stanov a názvu spolku na Jednotu advokátů československých v Praze, který přetrvával až do konce první republiky.

Ambicemi Jednoty od roku 1927 bylo sdružovat československé advokáty z celé republiky. V jejich stanovách v ustanovení 1 je výslovně napsáno: „*působnost spolku vztahuje se na celou republiku Československou*”.

Matylda Wíchová byla první žena, která se stala členem jednoty. O tři roky později se stala členem další žena a to M. Řezníčková. V roce 1933 byla přijata Františka Königová a H. Krütznerová-Bruneová.¹³⁶

¹³⁶ BALÍK, Stanislav. *Od Spolku českých advokátů v Království českém k Jednotě advokátů československých v Praze v letech 1918-1938*. [online]. Dostupné z: https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/research/pravnicke-listy/2018/Pravnicke_listy_02_18-1.pdf [cit. 2022-07-24]

5.3 Advokátní časopisy

Rozhodně k nejstarším právním časopisům na našem území patří časopis Právník. Jak již bylo zmíněno, časopis byl založen v roce 1861 a vydávala ho Právnícká jednota v Praze.

Dalším právníckým časopisem na našem území byl Časopis českých právníků, který začal vycházet od roku 1898. V roce 1901 změnil časopis název na Právnícké rozhledy. Odpovědným redaktorem a ředitelem Právníckých rozhledů byl Václav Bouček. Časopis přinášel zprávy o problémech řešených v advokátních komorách, o valných hromadách komor a usneseníh výborů. Do časopisu přispívali články zejména advokáti a profesori z právníckých fakult.

Dále na našem území byl vydáván časopis Česká advokacie, Úřední věstník advokátní komory nebo také Zprávy spolku českých advokátů v Praze.

V těchto časopisech byly řešeny aktuální problémy advokacie, podávány zprávy a příspěvky o aktuálních problémech řešených v advokátních komorách, sdělení jednotlivých advokátů apod.

ZÁVĚR

Základním cílem mé diplomové práce bylo stručně popsat historický vývoj a všechny právní předpisy, které ovlivnily organizaci a činnost institutu notářství. Vyším cílem mé práce bylo čtenářům přiblížit Spolek notářů československých a seznámit je s významnými představiteli tohoto spolku. Pro co nejpřesnější přiblížení notářského institutu bylo potřeba shrnout velmi stručný historický vývoj notářství, aby bylo čtenářům jasné, z jaké podstaty notářství vzešlo a co ovlivnilo jeho vývoj. Zásadním mezníkem ve vývoji notářství dle mého názoru je zestátnění notářství, které začalo po únorovém převratu 1948.

Po historickém úvodu mé práce jsem přistoupila ke sdružování na našem území, které se začalo rozvíjet po roce 1848. K tomuto období je velmi významný zákon č. 134/1867 ř. z., který umožnil rozvoj spolkového života. Notáři, kteří se sdružovali v profesních spolcích, patřili mezi elitu národa. Jejich cílem bylo upevnit a rozšířit český jazyk ve stále německy převládající společnosti. Spolková činnost je neoddelitelně spjata s nejvýznamnějšími spolky První republiky, mezi které patří: Právnická jednota v Praze, Spolek německých notářů Československé republiky, spolek Všehrd, Jednota notářů v království Českém, Spolek pro vdovy a sirotky notářů v království Českém a Spolek notářů československý, kterému jsem věnovala celou kapitolu.

Kapitola s názvem: Spolek notářů Československých je těžištěm mé práce. V první části této kapitoly jsem se věnovala založení spolku a jeho členům. Dále jsem přistoupila k samotným stanovám spolku a organizační stránce. Následně jsem se pokusila o rozbor časopisu České právo, který spolek vydával. Jako součást této kapitoly jsem zmínila první českou notářku JUDr. Andělu Kozákovou-Jírovou, která byla členkou redakční rady časopisu České právo. Ta také byla první ženou v notářské praxi a místopředsedkyní výboru Spolku notářů československých, odbor Praha V poslední části kapitoly jsem se věnovala významným představitelům tohoto spolku.

V podkapitolách jsem se věnovala ženám v notářské praxi, o jejichž možném působení v právnických profesích se začalo mluvit okolo 19. století. V roce 1922 první absolventky úspěšně ukončily studium právnické fakulty. Výše zmíněný

Spolek notářů československých umožnil ženám výkon v právnickém povolání, když přijal rezoluci dne 28. února 1925. Dále jsem se věnovala nejvýznamnějším představitelům Spolku notářů československých a to: Karlovi Bařkovi, Jaroslavu Čulíkovi, Emilu Svobodovi, a Antonínu Mokrému.

Poté jsem popsala publikační činnost, která se začala objevovat v časopisech v českých zemích přelomem 50. a 60. let 19. století. Od roku 1859 docházelo k postupnému vydávání právnických časopisů, které vydávali jednotlivci nebo skupiny právníků. Později je vydávaly právnícké spolky. Krátce jsem rozebrala časopis Právník, Všehrd, Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich a současný časopis Ad notam. V těchto zmíněných časopisech je uloženo plno článků týkající se informací, studií a materiálů z oblasti práva.

Závěrem své práce jsem se okrajově věnovala vývoji advokacie v letech 1918 až 1938, jelikož advokáti se výrazně podíleli na vybudování a vzniku samostatného československého státu. Významným advokátem tehdejší doby, který se podílel na vzniku samostatného československého státu, byl především Dr. Alois Rašín. Zde jsem zmínila advokátní spolky a jejich publikační činnosti. Tuto kapitolu jsem do své práce zařadila z důvodu porovnání spolku notářů a spolku advokátů.

V seznamu příloh je možné najít dokumenty týkající se vzniku, první valné hromady, stanov a zániku Spolku notářů československých.

CIZOJAZYČNÉ RESUMÉ

Das Hauptziel meiner Arbeit über die Gesellschaft der tschechoslowakischen Notare war es, die historische Entwicklung und alle gesetzlichen Regelungen, die die Organisation und die Tätigkeit des Notariatsinstituts beeinflussten, kurz zu beschreiben. Das übergeordnete Ziel meiner Arbeit war es, die Gesellschaft der tschechoslowakischen Notare vorzustellen und sie mit den wichtigen Vertretern dieser Gesellschaft bekannt zu machen.

Im ersten Kapitel meiner Dissertation mit dem Titel Das Notariat in der Tschechoslowakischen Republik habe ich kurz die historische Entwicklung des Notariats beschrieben. In diesem Kapitel habe ich versucht, die Entwicklung des Notariatsinstituts und der Notariatsordnungen, die in dieser Zeit entstanden sind, zusammenzufassen.

Das zweite Kapitel meiner Dissertation ist den Verbandsaktivitäten gewidmet. In diesem Teil der Arbeit habe ich die Entwicklung des Vereinswesens seit der römischen Antike zusammengefasst und mich auf die wichtigsten Vereine in der Zeit der Ersten Republik konzentriert - die Prager Juristenvereinigung, die Vereinigung der deutschen Notare der Tschechoslowakischen Republik, die All-Drittel-Vereinigung, die Vereinigung der Notare im Königreich Böhmen, die Vereinigung der Witwen und Waisen der Notare im Königreich Böhmen.

Im dritten Kapitel habe ich mich auf die freiwillige und wichtigste Gesellschaft der tschechoslowakischen Notare konzentriert. Hier habe ich mich auf den Ursprung, die Organisationsstruktur, die Vertreter dieser Vereinigung und die von der Vereinigung herausgegebene Zeitschrift konzentriert. Ich habe die erste Frau in der notariellen Praxis nicht vergessen - Anděla Kozáková Jírová.

Im vorletzten Kapitel habe ich mich mit der Publikationstätigkeit - der Zeitschrift *Právník*, *Všehrd* und Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit in Österreich - beschäftigt.

Im letzten Kapitel habe ich kurz die Entwicklung der Anwaltskammern von 1918 bis 1938 dargestellt und Informationen über einige der Anwaltskammern gegeben. In diesem Kapitel sollen die Anwaltskammern bzw. ihre Verbände mit den Notarkammern verglichen werden.

Nach der Lektüre meiner Arbeit sollte der Leser ein grundlegendes Verständnis der Geschichte des Notariats, der Spool-Aktivitäten und der wichtigsten Gesellschaft der tschechoslowakischen Notare und ihrer Vertreter haben.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

knihy a monografické publikace

BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. V Praze: Notářská komora České republiky ve spolupráci s Národní galerií, 2014. 183 s. ISBN 978-80-260-5768-0.

BALÍK, Stanislav. *Dějiny advokacie v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. V Praze: Česká advokátní komora ve spolupráci s Národní galerií, 2009. 271 s. ISBN 978-80-7035-427-8.

BRÁZDA, J., BÉBR, R., ŠIMEK, P. *Notářství - jeho vývoj, organizace a pravomoc: srovnávací studie*. Praha: Academia, 1976.

HURDÍK, J., TELEC, I. *Zákon o nadacích a nadačních fondech*. Komentář. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1998. 73 s. ISBN 80-7179-199-7.

KINCL, M., URFUS, V., SKŘEJPEK, M. *Římské právo*. 1 vyd. Praha: C. H. Beck, 1995. 157 s. ISBN 80-7179-031-1.

MASOPUST, Zdeněk, ed. *Právo a stát na stránkách Právníka: 150 let českého právníckého časopisu - Recht und Staat auf den Seiten der Zeitschrift Právnik: 150 Jahre tschechische juristische Zeitschrift*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2011. ISBN 978-80-87439-05-0.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Notářství*. Zlín: Živa, 1994. 228 s. ISBN 80-901745-1-5.

SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace soudnictví, notářství a advokacie*. Praha: Linde, 1997. 351 s. ISBN 80-7201-051-4.

SKŘEJPEK, Michal et al. *Právníkový stav a právníkové profese v minulosti*. Praha: Havlíček Brain team, 2007. 207 s. ISBN: 978-80-903609-9-0.

ŠVESTKA, J., DVOŘÁK, J., FIALA, J. et al. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2014.

VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., KNOLL, V. *České právní dějiny*. 3. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 694 s. ISBN. 978-80-7380-575-3

časopisy

BALÍK, Stanislav. Střípky z historie. *Ad Notam*. 2008. roč. 14. č. 6.

- BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 12. *Ad Notam*. 2011. č. 5.
- BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 15. *Ad Notam*. 2012. č. 2.
- BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 25. *Ad Notam*. 2013. č. 3.
- BALÍK, Stanislav. Střípky z historie 25. *Ad Notam*. 2013. č. 6.
- ČULÍK, Jaroslav. O notářství. *Ad Notam*. In: *Naše české právo*. 1997. č. 5.
- ČULÍK, Jaroslav. Notářstvo v uplynulém desetiletí. *Ad Notam*. 1999. č. 1.
- FOUKAL, Martin et al. Z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. jubilejní číslo.
- HANUŠ, Štěpán. Jak Moravští notáři zachraňovali instituci notářství. *Ad Notam*. 1995. č. 1.
- KOPAL, Martin. Spolková činnost notářská. *Ad Notam*. 2013. č. 2.
- KURKOVÁ, Jana. Kdo byl JUDr. Antonín rytíř Randa? *Ad Notam*. 2006. č. 3.
- RILKE, D. Spolek českých právníků Všehrd 1868-2004. *Ad Notam*. 2004. č. 3.
- SKŘEJPEK, Michał. Notáři a notářství v antickém Římě II. *Ad Notam*. 2010. roč. 16. č. 1.
- ŠEDIVA, Václav. O Notářství u Římanů a jeho dalším vývoji v Itálii. *Ad Notam*. 1996. roč. 2. č. 1.
- SCHELLE, K., SCHELLEOVÁ, I. Kapitola z dějin notářství. *Ad Notam*. 2003. č. 5.
- WAWERKA, Karel. Listování, *Ad Notam*. 2012. č. 4.
- Redakce. Informace o Jednotě českých právníků a Pražském sdružení. *Ad Notam*. 2004. č. 6.
- Právník, ročník 1861, 1864, 1867, 1925, 1919.
- České právo, ročník 1919, 1920, 1924, 1925, 1926, 1928, 1931, 1940, 1941.

sborník

- BALÍK, Stanislav. KELLER, Radek. *Anděla Kozáková-Jírová, první Češka JUDr. na pražské univerzitě*. Balík, Stanislav. Keller, Radek. In: *Žena v dějinách Prahy: sborník příspěvků z konference Archivu hl. m. Prahy a Nadace pro gender studies 1993/Praha: Archiv hlavního města Prahy 13 (1996)*.

NAVRÁTIL, Michal. *Almanach českých právníků: k prvnímu sjezdu českých právníků v Praze roku 1904*. Nákladem vlastním: 1904.

elektronické zdroje

BALÍK, Stanislav. *Od Spolku českých advokátů v Království českém k Jednotě advokátů československých v Praze v letech 1918-1938*. [online]. Dostupné z: https://fpr.zcu.cz/export/sites/fpr/research/pravnicke-listy/2018/Pravnicke_listy_02_18-1.pdf [cit. 2022-07-24]

Čulík Jaroslav [online]. Dostupné z: http://biography.hiu.cas.cz/Personal/index.php/ČULÍK_Jaroslav_7.7.1861-13.11.1942 [[cit. 2022-06-18]

Historie advokacie v ČR [online]. Česká advokátní komora. Dostupné z: <https://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=38> [cit. 2022-07-22]

CHODĚJOVSKÝ, Jan. [online]. Archiv AV ČR, 2008, Emil Svoboda, [2022-06-18]. Dostupné z: http://abicko.avcr.cz/archiv/2003/1/obsah/emil-svoboda-2.-10.-1878-praha-20.-8.-1948-cesky-brod-.html?fbclid=IwAR3ig9oMUGv_xCQOf9dcecVwyywgeapBx8XTGQE0TuI-HOCcXMCLk5RO54Jw

In: Jednota českých právníků [online]. Praha (Česká republika). [cit. 2022-07-13]. Dostupné z: <https://jednotaceskychpravniku.cz/o-nas/#historie>

Notářství v českých zemích do roku 1949. *Ad Notam*. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v ČR, 2003. Notářská komora České republiky [online]. [cit. 2022-06-27]. Dostupné z: <https://www.nkcr.cz/data/news/ad-notam/PDF/2003-zvlastni-cs.pdf>

Právník. [online]. Dostupné z: <https://www.ilaw.cas.cz/casopisy-a-knihy/casopisy/casopis-pravnik/o-casopisu/zakladni-informace.html> [cit. 2022-07-22]

Riegrův slovník naučný, díl. 7, s. 142, [online], <https://kramerius5.nkp.cz/view/uuid:17ab8b40-98f5-11dc-a7b8-000d606f5dc6?page=uuid:d44dfd83-d0a2-47e3-ac82-92bfc5059827>

Všehrd. [online]. Dostupné z: <https://www.vsehrd.cz/informace-o-casopisu>[cit. 2022-07-24]

Wikipedia:the free encyclopedia [online]. [2022-07-20] Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Spolek_českých_právn%C3%ADků_Všehrd

Zakladatelé časopisu Právník. [online]. Dostupné z: https://www.vsehrd.cz/clanek/zakladatele-casopisu-pravnik_35b93afe-c9dc-4237-91b9-a10dd1585a71 [cit. 2022-07-22]

dizertační práce

BALÍK, Stanislav, 2006. *Formování české právnické obce v letech 1861 - 1814 (advokátní komory, právnické spolky a časopisy)*. Brno. Dizertační práce. Masarykovy univerzita. Fakulta filosofická. Historický ústav.

OSTRUSZKOVÁ, Alice. *Právní úprava a činnost notářství v českých zemích v letech 1948 až 1938*. Plzeň 2016. Rigorózní práce. Západočeská univerzita v Plzni. Fakulta právnická. Katedra právních dějin

archiválie

NAD 5/1 Spolkový katastr, Spolek notářů československých 1918-1950, Signatura IX/0303, karton 358.

zákony

Zákon č. 142/1867 ř. z. o právech občanů v královstvích a zemích v radě říšské zastoupených

Zákon č. 134/1867 ř. z., o právu spolčovacím

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Antonín Randa

Příloha 2 - Povolení utvoření Spolku notářů československých

Příloha 3 - Oznámení policejnímu ředitelství v Praze o ustavující valné hromadě

Příloha 4 - Stanovy Spolku notářů československých

Příloha 5 - Zánik spolku

Příloha 6 - Výmaz Spolku notářů československých

Příloha 7 - Ukázka časopisu České právo

Příloha 8 - Anděla Jírová, roz. Kozáková

Příloha 9 - Karel Batěk

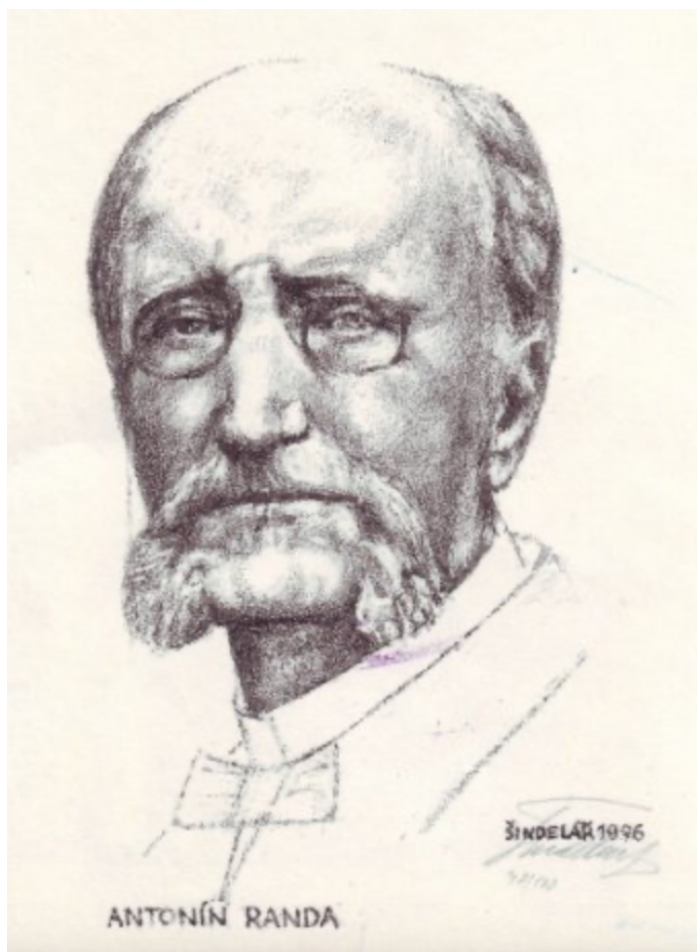
Příloha 10 - Jaroslav Čulík

Příloha 11 - Emil Svoboda

Příloha 12 - Ukázka časopisu Právník

Příloha 1

Antonín Randa

Příloha 2

Povolení utvoření Spolku notářů československých

 v Praze
 Cís. král. místodržitelství pro království České.
 česká správa politická ústředního úřadu

Toto označení spisu budiž uvedeno při každém dalším podání a odpovědi.	Čís. S-A 1172 191 <i>l.</i> M. čís. 415.753
---	--

V Praze, dne 6. prosince 191 *l.*

Copia

Pam
 Dr. Karlu Batkovi
 notáři
 v
Praze II/853

Místodržitelství povoluje v základě zákona ze dne 5. května 1869, č. 66
 ř. z., a nařízení veškerého ministerstva ze dne 25. července 1914, č. 158 ř. z., utvoření
 se spolku s názvem: „
Spolek notářů československých“
 se sídlem v Praze
 dle obsahu stanov dne 26. listopadu 191 *l.* místodržitelství došlých.

Dle těchto stanov jest spolek spolkem nepolitickým a nesní politické činnosti ani
 vyvíjeti aniž se jí sčastníti.

Jeden stejnopis stanov se vrací.

O potvrzení právního trvání podle § 9. zákona ze dne 15. listopadu 1867, č. 134 ř. z.,
 může spolek požádati, předlože průkaz o tom, že se ustavil, a připojuje jeden úplný, vše-
 líkých oprav prostý stejnopis stanov, jehož první arch budiž opatřen kolkem tříkoruno-
 vým, každý následující pak kolkem dvoukorunovým.

Spolek Praze povinen oznámí své ustavení ~~okresnímu hejtmanství~~ okresnímu hejtmanství
 v Praze policejnímu ředitelství a předložiti témuž úřadu
 každoročně během měsíce ledna výkaz dle přiloženého vzorce.

Pokud jest v příčině výkonu jednotlivých odvětví stanovami předepsané činnosti
 spolkové ve zvláštních zákonech a nařízeních předepsáno, aby některé podmínky byly

Příloha 3

Oznámení policejnímu ředitelství v Praze o ustavující valné hromady

P o l i c e j n í m u ř e d i t e l s t v í

v

P o ř a d j e d n á n í P R A Z E .
=====

ustavující valné hromady

V zastoupení a jménem komitétu, pověřeného příprav-
nými pracemi ku založení " Spolku notářů česko-slovenských "
develují si oznámiti, že " Spolek notářů česko-slovenských "
obávati bude dne 29. prosince 1918

o 10 té hodině dopolední v reprezentačním domě hlav.města
Prahy /: v síni čís. 3 :/ u s t a v u j í e í valnou
./1 hromadu s pořadem jednání, v příloze ./1 vyznačeným.-

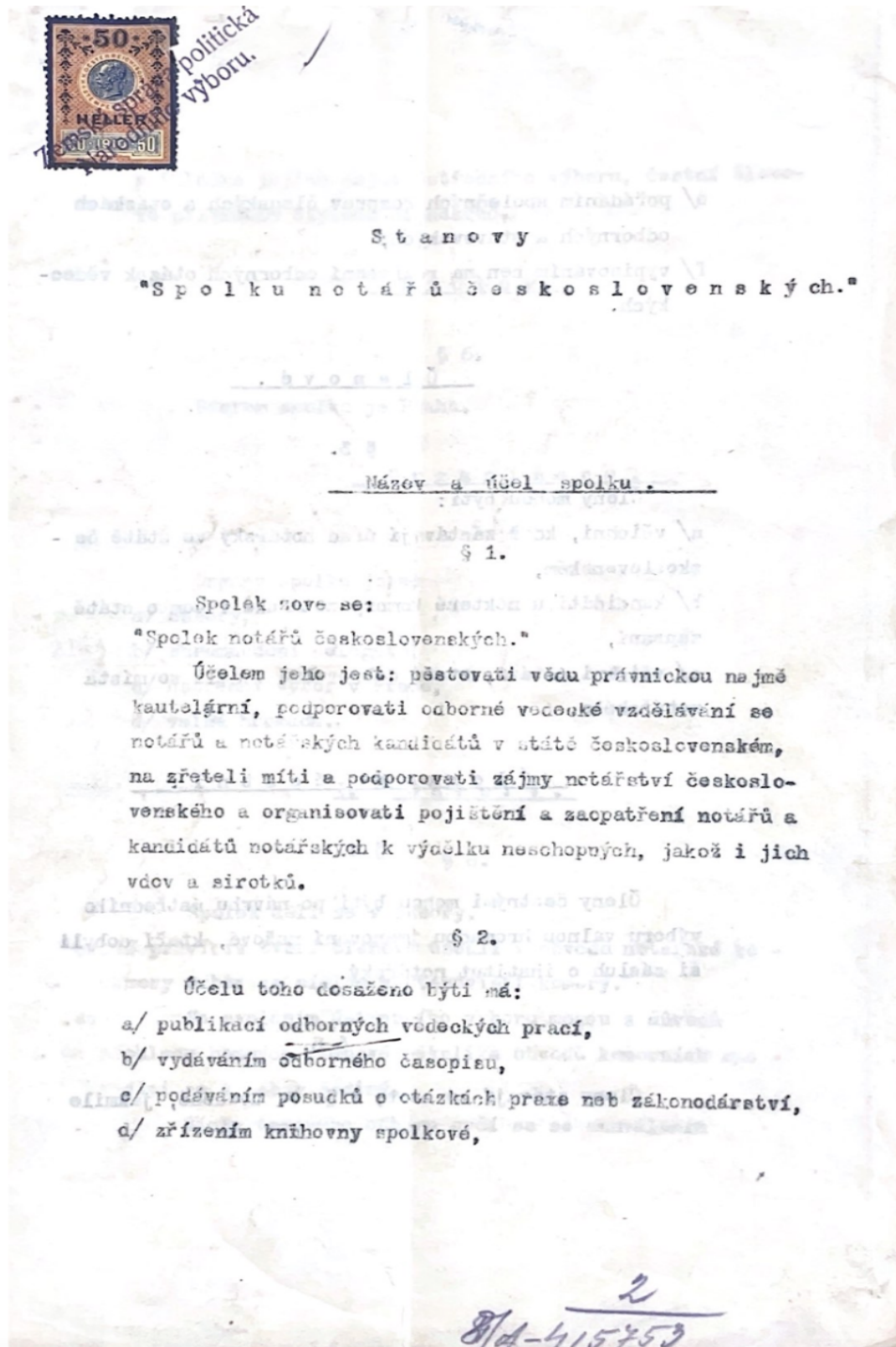
V P r a z e , dne 24.prosince 1918.

J. Hummel

Příloha 4

Stanovy Spolku notářů československých

50
HELIUM
1905
politická
výboru.

Stanovy Spolku notářů československých

"Spolku notářů československých."

Název a účel spolku.

§ 1.

Spolek zove se:

"Spolek notářů československých."

Účelem jeho jest: pěstovati vědu právníkou na jmé
kautelární, podporovati odborné vedecké vzdělávání se
notářů a notářských kandidátů v státě československém,
na zřeteli míti a podporovati zájmy notářství českoslo-
venského a organisovati pojištění a zacpatření notářů a
kandidátů notářských k výučku neschopných, jakož i jich
vdov a sirotků.

§ 2.

Účelu toho dosaženo býti má:

- a/ publikací odborných vedeckých prací,
- b/ vydáváním odborného časopisu,
- c/ podáváním posudků o otázkách praxe neb zákonodárství,
- d/ zřízením knihovny spolkové,

2
8/A-415753

Příloha 5

Oznámení o zániku Spolku notářů československých

Krajské velitelství NB v Praze
Došlo: 16. III. 1950
Č.j.: *Spol. - 2183-V/Phil. - 2*

S.K.
IX
303

ÚNV - KVNB.
Čj. Spol IX-303-2183-1950-V-4.

Ústřední sbor notářský
Žitná 8,
P r á h a II.

Spolek "Spolek notářů československých" se sídlem v Praze - zánik.
K čj. 719 Ú ze dne 14. března 1950.
Příl. - 3.

Podáním ze dne 14. března žádali jste za spolek "Spolek notářů československých" se sídlem v Praze, aby bylo vzato na vědomí, že uvedený spolek zanikl a aby byl vymazán ze spolkového katastru.

Abyste mohli vzít toto oznámení na vědomí, jest jej doplniti těmito přílohami:

- 1 - Úřední List, v němž jest uveřejněn zánik spolku,
- 2 - Prohlášení o tom, jak bylo naloženo s majetkem spolku,
- 3 - Prohlášení o tom, jakým rozhodnutím či opatřením spolek zanikl,
- 4 - Prohlášení o tom, kde měl spolek pobočky a ~~kolik~~ kolik.

Abyste Vám byl ulehčen převod vázaných vkladů na Likvidační fond měnový, zasílá se Vám v příloze tiskopis, kterým se vázaný vklad převádí prostřednictvím peněžního ústavu, u kterého jsou vklady uloženy.

Odd. V-4 - 20. března 1950.

V ý p r a v n o !
-o-o-o-o-o-o-o-o-o-

V Přílož přílohy označené A, B, C.

Oper. 30. / 3. 19 50
Přezkoušel 30. 3. 19 50
Vyprav. 31. III. 1950

M. Jany
ru
at

Příloha 6

Výmaz Spolku notářů československých

MINISTERSTVO NÁRODNÍ BEZPEČNOSTI

POŠTOVNÍ ŠCHRÁNKA - PRAHA III/82

č. 260/03-2-VB/3a

V PRAZE dne

30. června 1950.

Při odpovědi uveďte vždy toto číslo jednací

Ústřední národní výbor hl. města Prahy
-krajské velitelství národní bezpečnosti-
P r a h a .

K č. Spol-IX-303-4089/50-V/4 ze dne 3.6.1950.

Spolek "Spolek notářů československých" se sídlem v Praze. Zánik.
Přílohy : 650 gr.

Na vědomí za účelem výmazu spolku a jeho pobočky se
sídlím v Praze ze spolkových katastrů. Spisy předložené tamní
shora cit. zprávou se vrací.

*2 ke kódu
výmazu.*

*u loz
Došlo 19.
21. VII. 50*

ZANIKLÝ
Krajské velitelství NB
Došlo: 19 VII. 1950
č.j.: Spol. - 5025-1/4 III. 650 gr.

Velitel VB:

Dr. Vošahlík v.r.

S.K.
IX
303

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOLKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMO ČERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II. ŽITNÁ UL. Č. 4b. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK XIII.

V PRAZE, V LEDNU 1931.

ČÍSLO 1.

Dr. Jaroslav Heinitz:

Do nového roku.

Uplynul opět rok, aniž jsme se dočkali toho, po čem od vzniku našeho státu toužíme — nového notářského řádu.

Nynější stav, za něhož pro nové poměry způsobené vznikem nového státu, platí velmi staré normy formálního práva, poskytují pozornému právníku zajímavý obraz boje, který svádí kypící život se zastaralými předpisy právními, v němž domáhá se život změn strnulých forem, poměrům neodpovídajících a v němž užívá válečné lsti, a snaží se oheplouti úskalí zbytečně přísného formalismu; z druhé strany vidíme však, jak život sám vyhledává mnohdy přísnějších právních forem tam, kde by jinak stačily volnější mírnější právní formy, kde však zajištění a bezpečnost přichází více v úvahu.

Nynější doba poskytuje v oboru formálního práva notářského školní příklad toho, jak právní zákonná norma se rodí, vzniká a vynucována jest skutečnými poměry.

Tyto nedostatky starých předpisů notářského řádu mají jinou intenzitu na venkově, jinou ve střediscích obchodních a průmyslových; o místech venkovských, kde veškerý život jest reglementován podrobnými předpisy materiálního práva, není touda po změně formálně právních základů instituce notářské tak živá a nedeckává, jako v obchodních a průmyslových střediscích, kde sbíhají se nitky styků mezinárodních a kde denně naráží se na překážky způsobené ztrnutostí starého řádu notářského.

Notářství jest instituce staletou tradicí vytvořená, spočívající na nejširším základě všeobecné důvěry k osobě notáře. Jméno notář má mezinárodní, dobrý kurs světový, a notářský stav jest si toho postavení svého dobře vědom, jakož i povinností se stavem tím souvisejících. Pozorujeme-li instituci notářskou v různých zemích evropských i mimoevropských, všude najdeme, že jedná se o instituci, která jest vybavena značnou dávkou veřejné důvěry jako orgán pro osvěcování pravdy.

Notářství jest v různých zemích různě uspořádáno, a slouží určitým konkrétním potřebám obyvatelstva, ale vedle této své funkce, abych tak řekl regionálního, může každé notářství fungovati jako osvěcovací orgán pro obchodní styky mezi státy. Následkem

toho přestala býti úprava notářství, záležitostí pouze stavu notářského, a stala se důležitou otázkou státní správy, která při úpravě notářství musí přihlížeti k oběma stránkám notářství totiž, sloužení místním potřebám obyvatelstva a zprostředkování styků mezinárodních. Téměř všude jest však instituce ta uznávána, správně oceňována, a těší se důvěře a vážnosti. Rád bych se dotkl ještě oně dvoji stránky notářství, nazveme ji »místní a mezinárodní«. Každé notářství v republice Československé slouží určitému okruhu místních potřeb a zájmů, ale každé funguje také jako zprostředkovatel mezinárodní cirkulace směny. Notářství sloužící místním potřebám konkuruje na Slovensku a Podkarpatské Rusi s institucí t. zv. »obecních notářů« a bude v této příčině nutno v zájmu unifikace a jednotného vybudování instituce notářské změnití titul »obecních notářů« a odlati jim agendy čistě notářské: nutno postupovati s rozvahou, avšak s ohledem na práva nabytá, a bude nutno postupně do vyměnění rušití místa notářů obecních, a obsazovati místa obecních úředníků s jiným titulem.

Každé notářství v naší republice pokud jest ve středisku obchodním či průmyslovém, vykonává zároveň funkci zprostředkující styk mezinárodní. Jest zřejmo, že čím více se poválečně hospodářství upravuje a navazují styky mezinárodní, že tím častěji přichází notář v úvahu jako zprostředkovatel těchto hospodářských styků. A jako se ukazuje, že hospodářské styky čím dále tím méně dají se poníati na hranice státu, a že hospodářské styky ve skutečnosti vyvíjejí se bez přílišných ohledů ke státní hranici, tak také zdá se zřejmým, že notářství bude čím dále, tím více zprostředkovatelem těchto hospodářských styků mezinárodních. S tohoto hlediska bude nutno upravovati postavení notářů v jednotlivých zemích i státech. Postavení každého notáře musí býti neodvislé na všechny strany, spočívající na důvěře všeobecné, ba internacionální, vědomé si svého důležitého úkolu, a z toho plyne, že nelze jednak dopustiti zproletarisování stavu toho, a s druhé strany, že nelze připustiti, aby činnost notáře nesla se jiným směrem než jak jest notář určen předpisy notářského řádu. Bude nutno uvážiti, zejména u nás, zda činnost notářů jest podložena dostatečnými prameny příjmovými, zaručujícími správné a důstojné vedení úřadu notářského s vyloučením všeho podnikání riskantního, a neslučitelného s vysokou úrovní tohoto důležitého úřadu. Jest s politováním konstatovati, že prodvanáctiletým životě našeho státu dosud nepodařilo se

Příloha 8

Anděla Jírová, roz. Kozáková

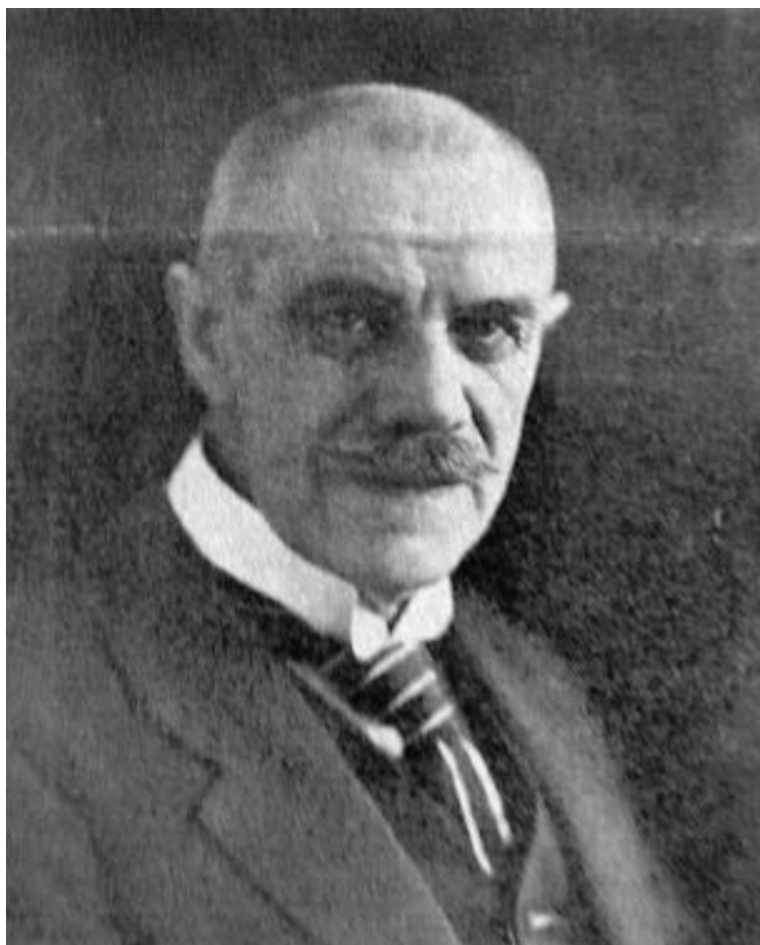
Příloha 9

Karel Batěk

Příloha 10

Jaroslav Čulík

Příloha 11

Emil Svoboda

Ukázka časopisu Právník

Číslo 1. Ročník I.

PRÁVNÍK.

Časopis věnovaný vědě právnické vůbec.

Hlavní pořadatelé: J. U. D. Rud. k. Taxis, Karel Jar. Erben, J. U. D. Jan Jerábek.

Naše úloha.

Obecná platnost jazyka českého v řízení zemském a na sněmích, u soudů zemských a úřadů městských v Čechách, na Moravě i v horním Slezsku, dále pak sněšení sněmovní, aby uveden byl též jazyk do desk zemských na místě latiny — všechny tyto okolnosti přirozeně to s sebou přinášely, že *právníci*, zvláště *ve čtrnáctém, patnáctém a šestnáctém věku* v literatuře české nejen velmi pilně a s prospěchem pěstováno bylo, nýbrž i utěšeně květlo.

Spisovaly se jednak knihy, práv a správy zemské se týkající, jednak byly překládány. Tak byla již v druhé polovici 14. věku sepsána *knihka Rosenberská*, potom *Fád práva zemského, Ondřeje z Dubě výklad na právo zemské*, a přeložena *práva manská i práva městská*; r. 1425 sepsána „*práva starého města Pražského*“ a brzy potom přeložena práva: „*Majdeburské*“, „*Brněnské*“ a „*horní*“.

Zvláštní pak důležitosti nabyl jazyk český vyhlášením za *jazyk zákonodárný* od času *Vladislava II.* (1471—1516.) Do těchto dob padají nejvýtečnější spisové právní, jako: „*Moravské zřízení zemské*“ (knihka Tovačovská) Ctiborem z Cimburka sepsané (1481); „*zřízení zemské*“ (Vladislavské r. 1500) a roku 1535 na sněmě Znojenském dokonané první úřední „*moravské zřízení zemské*“, mimo jiné sněšení sněmovní, jako: „*zřízení o mincích*“ (1561), „*Fád horní císaře Rudolfa II.*“, „*navození o hory*“ (za krále Ferdinanda I. (1534) a Maximiliana II. (1575.)

Hlavní pak zřídlo českého jazyka právnického jsou „*knihy devertary o soudech a právech země české*“ Viktorina ze Všehrd (1500) a „*Práva městská*“ Briekého z Licka (1536) Pavlem Kolídnem roku 1579 znovu vzdělaná.

1